

DIPLOMADOLGOZAT

Hocza Krisztina
Gyógypedagógia

Kaposvár

2022

MAGYAR AGRÁR- ÉS
ÉLETTUDOMÁNYI EGYETEM

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem

Kaposvári Campus

Gyógypedagógia Szak

Szexuális nevelés gyakorlata, tanulásban akadályozott tanulók
körében, iskolai kereteken belül

Belső konzulens:

Gróf Anita
gyakorlatvezető

Készítette:

Hocza Krisztina
HZEVKH
Levelező szak

Intézet/Tanszék:

Gyógypedagógiai Tanszék

Kaposvár

2022

Tartalom

Bevezetés.....	5
A feldolgozás célkitűzései.....	6
A célkitűzések eléréséhez alkalmazott feldolgozási, kutatási módszerek.....	6
Kutatási kérdések	7
I. Szexuális nevelés és felvilágosítás.....	7
I/1. Szexuális nevelés külföldön.....	11
I/2. Szexuális nevelés Magyarországon	15
I/3. A Nemzeti Alaptanterv szerepe	18
I/4. Konklúzió/ Összegzés	20
II. Szexuális nevelés a tanulásban akadályozott gyermekek körében	21
II/1. Vizsgálati módszer bemutatása.....	21
II/2. Szexuális nevelés gyógypedagógiai szemszögből.....	22
II/2.1. Kormegoszlás	22
II/2.2. Szex mint tabutéma.....	23
II/2.3. Szexuális nevelés vagy szexuális felvilágosítás	24
II/2.4 Szexuális nevelés időtartama.....	25
II/2.5 Szexuális felvilágosítás megkapása.....	25
II/2.6 Szexuális felvilágosítás fontossága.....	26
II/2.7 Intézményesített szexuális nevelés	27
II/2.8. Mikor és kinek a feladata a szexuális nevelés?.....	28
II/2.9. Tartott-e már szexuális felvilágosítást?	29
II/2.10. Elégséges óraszám	30
II/2.11. Intézményen kívüli lehetőségek a szexuális nevelésre	30
II/2.12. (Gyógy)pedagógusok felkészítésének lehetséges irányai.....	32
II/2.13. Továbbképzéseken történő részvétel aránya.....	33
II/2.14. A gyerekek igénye a szexuális nevelésre.....	34
II/2.15. A gyerekek különválasztása	34
II/2.16. A szülők alkalmassága.....	35
II/2.17. A megfelelő felvilágosítás mibenléte	36
II/2.18. A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai.....	37
II/2.19. Szakmai javaslatok a szexuális neveléshez	38
II/2.20. A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség közötti összefüggés	39

II/3. Szexuális nevelés a tanulásban akadályozott gyermekek szüleinek szemszögéből.....	40
II/3.1 Szex, mint tabutéma (szülők)	40
II/3.2. Szexuális nevelés vagy szexuális felvilágosítás (szülők)	41
II/3.3 Szexuális nevelés időtartama (szülők).....	42
II/3.4 Szexuális felvilágosítás megkapása (szülők).....	43
II/3.5 Szexuális felvilágosítás fontossága (szülők).....	43
II/3.6 Intézményesített szexuális nevelés (szülők)	44
II/3.7. Mikor és kinek a feladata a szexuális nevelés? (szülők).....	45
II/3.8. Intézményen kívüli lehetőségek a szexuális nevelésre (szülők)	45
II/3.9. Gyógypedagógusok felkészítésének lehetséges irányai.....	46
II/3.10. A gyerekek igénye a szexuális nevelésre (szülők).....	47
II/3.11. A gyerekek különválasztása (szülők)	48
II/3.12. Szülői vélemény a megfelelő szexuális tudás megszerzéséről	49
II/3.13. Szülői beszélgetés a szexualitásról	49
II/3.14. Javaslatok a megfelelő szexuális neveléshez.....	50
II/3.15. A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai (szülők).....	51
II/3.16. Javaslatok a szexuális neveléshez (szülők).....	52
II/3.17. A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség közötti összefüggés (szülők)	53
II/4. A kutatási eredmények összevető bemutatása	54
II/4.1. Mindkét csoportot érintő kérdések	54
II/4.2 Gyógypedagógusok	57
II/4.3. Szülők	58
II/5. Összegzés.....	59
III. Szexuális oktatás lehetséges fejlesztési irányai a tanulásban akadályozott gyerekek oktatásban ...	61
III/1. A kutatás eredményeinek összegzése.....	63
Befejező gondolatok.....	65
Diplomadolgozat tartalmi kivonata	68
Irodalomjegyzék.....	69
Ábrajegyzék.....	71
Nyilatkozatok	73
Melléklet – Minta óraterv szexuális felvilágosításhoz	74

Bevezetés

Az általam választott téma, a szexuális nevelés gyakorlata tanulásban akadályozott tanulók körében, iskolai kereteken belül. És hogy miért? Számomra a szexuális nevelés a fiatal korosztály részére mindig is elgondolkodtató kérdés volt, hogy ez hogyan, milyen mértékben valósul meg, mennyire van rá igény, illetve ha jelen van, mi a végeredmény. A szexualitás, a szexuális együttlét valljuk be, elég titokzatos. De vajon mitől olyannyira tabu téma ez?

Magyarország konzervatív országnak számít ezen a területen. Hiába élünk modern világban, a szexualitás létével kapcsolatos tabukat máig nem sikerült ledönteni. Melyik tabut övezi titok? Miért számít tabunak? Félünk, ha kiderül, kirekeszthetnek miatta? Vajon nincs rá megfelelő szavunk vagy kifejezésünk? Esetlegesen szégyellünk valamit (egy szokást vagy társadalmilag nem elfogadott vonzalmat) és ezért inkább csendben maradunk? Egy olyan ország, ahol, ha a gyermek kíváncsian érdeklődik a téma iránt, mert hallott valamit az iskolatársától, a szülők egy része elpirult arccal csak legyint egyet, vagy szimplán annyival reagál, hogy ehhez te még kicsi vagy. Vajon ez jó irány a szexuális felvilágosításhoz? Mikor a gyermek kérdez a téma felől, biztosra vehetjük, hogy érdeklődik iránta, függetlenül a korától. És mint tudjuk, ha egy gyermeket izgat, érdekel valami, akkor annak igenis utána fog járni. Sajnálatos módon, többek között emiatt, a gyermekek legfőbb információ elérhetősége az internet, ahol nem feltétlen a helyes és a számukra megfelelő ingert kapják. Fontos végig gondolnunk, mikor segítünk a gyermeknek: ha beszélgetünk vele a szexszel összefüggő témákról, vagy inkább csendben maradunk, hiszen számunkra kínos, vagy szándékosan kerüljük ezt a beszélgetést, és arra késztetjük, hogy nyomozzon utána az interneten.

Kutatásom célja, hogy adatokat gyűjtsek azzal kapcsolatban, hogy a szexuális nevelés hogyan és milyen mértékben valósul meg az intézményekben. A kérdőíveket gyógypedagógusok, illetve szülők töltötték ki.

A feldolgozás célkitűzései

Dolgozatom elméleti részében törekszem a szexuális nevelés működésének és szerepének bemutatására a társadalomban a múlttól a jelenig.

Kutatásomban vizsgálom a szexuális nevelés megvalósulását, hatékonyságát mind az otthoni, mind az iskolai, mind az internetes lehetőségeken keresztül.

A jelenleg érvényes jogi szabályozók, valamint a saját kutatási adatok elemzésével javaslatokat fogalmazok meg a már meglévő és új típusú nevelési, felvilágosítási módszerekre, kifejezetten a tanulásban akadályozott gyermekek részére.

A célkitűzések eléréséhez alkalmazott feldolgozási, kutatási módszerek

- Részt vettem a témához kapcsolódó, jelenleg a szakmában tevékenykedő gyógypedagógusokkal folytatott beszélgetésekben.
- Konzultáltam tanulásban akadályozott gyermekek szüleivel, a saját gyermekénél megjelenő szexuális jellegű témakörök kezelésével, a szexuális nevelés, felvilágosítás meglétével, vagy annak hiányával kapcsolatban.
- Elemeztem adategyeztetőkön keresztül a szexuális nevelés, felvilágosítás elterjedtségét, mind a gyógypedagógiai mind a szülői körben.
- Tanulmányoztam a témával kapcsolatos fellelhető írott és elektronikus szakirodalmakat.
- Összegeztem az adategyeztetők, valamint az egyes interjúk alapján a szexuális nevelés mértékét és hatékonyságát.
- Dolgozatomban vizsgáltam a téma hazai jogszabályi, illetve egyéb szabályozó környezetét.
- Gyakorlati tapasztalataimat felhasználva vizsgáltam a fejlesztés lehetőségeit.
- Igazoltam vagy elvettem egyes hipotéziseket a kutatási eredményeim alapján.

Kutatási kérdések

Feltételezem, hogy a szexuális nevelés, felvilágosítás működése és minősége jelentősen eltér a nyugati országok gyakorlatától. Ebből kifolyólag az információ, ami eljut a gyerekekhez – a legtöbb esetben – nem elégséges az összes kérdés megválaszolására.

Feltételezem, hogy a hazai szexuális nevelés, felvilágosítás oktatási kerete nincs kellőképpen felépítve.

Az információhiányt a gyermekek saját elképzelések vagy az interneten talált tartalmak alapján kezelik, ami sokszor téveszmékhez, vagy agresszív viselkedési mintákhoz vezet, főleg az atipikusan fejlődő gyermekek esetében.

A szexuális nevelés, felvilágosítás különösen a sajátos nevelési igényű gyermekeknél a leginkább elhanyagolt, pedig ezen téma számukra is mindennapos kérdéssé válik egy bizonyos kor után, mikor a hormonok valóban elkezdnek működni. Az atipikus gyermekeknek meg kell tanítani az adekvát viselkedési formát, amely ezt a területet is bőven lefedi. A későbbiekben kifejtem, a felgyülemlett frusztrációból vezetett agresszió, milyen mértékben köthető össze a nem megfelelő (hiányos) / meg nem kapott szexuális neveléssel.

I. Szexuális nevelés és felvilágosítás

Valójában mi is az a szexualitás, szexuális nevelés? - Kezdjük a legelejéről. A szexuális nevelésre hosszú ideig a legmeghatározóbb elveket a vallás azon belüli is a keresztény egyház gyakorolta az emberekre. Innen ered a házasság előtti szex tilalma (főleg a lányok felé) továbbá az önmegtartóztatás vagy a papi körökben elterjedt „cölibátus” is.

A fordulópont a társadalmi szexuális nevelésben a 15. századi szifiliszjárvány volt. Ettől kezdve, mivel emberek ezreit érintette a szexuális úton terjedő betegség, a társadalmi vitákat folytató csoportok és az egyház mellett lassanként egy új szereplő is megjelent a szabályozás oldalán, ez pedig az állam volt.

„A termelés folyamatában gazdasági szereplővé vált a munkaerő, illetve az egyén biológiai, fiziológiai adottságainak szexuális dimenziója. Az állam-birodalmi érdek szerint nyilvántartásba vették, mérték a népességet. A házasság, a termékenység, a szaporodás, a halálozás és a különböző szexuális úton terjedő betegségek ügye, ezek intézményesített hátterének kialakítása (orvosképzés, egyetem, kórház, szakellátás, gyógyszerkutatás, biztosítás, megelőzés, stb.) demográfiai tényezővé vált.”¹

A szexuális edukáció több rögzösebb utat is bejárt és minden esetben meghatározta az adott társadalmi hozzáállás. Olyan erős hatásokon mentek át a szexuális neveléssel kapcsolatos normák, mint a szerelemből lett házasság az érdekházasság helyett, a koedukálás, ide értve a tabuk nélküli szexuális felvilágosítást, vagy a szexuális szabadosság térhódításával a házasság előtti szex, az önkielégítés bűnösségének eltűnése, a nem kívánt terhesség, az abortusz és a fogamzásgátlók tiltásának feloldása. A penicillin bevezetése a szexuális egészség megőrzésre, valamint az amerikai filmek által behozott szexuális kultúra európai térhódítása új kihívás elé állította a szexuális nevelést. Az 1960-as évek végére az európai nemzetek lakossága edukáltsága miatt új szinten kezelte a szexuális nevelést, mivel egyre több mozgalom szorgalmazta azt a nézetet, hogy a szexuális nevelést közpénzből és lehetőség szerint középiskolai keretek között valósítsák meg.

A következő nagy kihívás a 1980-as években kialakult AIDS betegség hullám volt, melynél a szexuális edukáció minimális bevezetését már nem lehetett tovább halogatni. Gyakorlatilag a legtöbb országban innentől beszélhetünk intézményesített keretek között megtartott szexuális felvilágosításról. Ezen felül természetesen jól látszik, hogy egy sor más társadalmi és történelmi hatás is befolyásolta a szexuális edukáció fejlődését, azonban sajnos elmondható, hogy nem csak nálunk, de a fejlett társadalmakban sem tartott az oktatás színvonala – a rendelkezésre álló adatok alapján – ahol szükséges lenne.

Sajnálatos módon hazánk is azok közé az országok közé tartozik, ahol a szexuális edukáció csak másodrendű, így a próbálkozások ellenére, mind a politika mind a pedagógustársadalom, mind a családok számára napjainkban is egy kényes kérdés.

---

¹ Forrás: Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 13. oldal

Alapvetően tudnunk kell, hogy a szexualitás nem csak maga a szex. Minden beletartozik, ami egy személy testével, lelkével, társas kapcsolataival összefügg. Az egyén kapcsolata önmagával és a környezettel, már a születés pillanatában megkezdődik. Minden, a gyermeket érő inger befolyásolja a gyermeket, mely lehet jó, vagy rossz. Természetesen az ember igyekszik a rossz szituációkat elkerülni, de van olyan, ami elkerülhetetlen. Ilyen például az első szerelmi család. Az elsődleges cél, hogy ezeket a rossz érzéseket igyekezzünk egyensúlyba hozni a jó tapasztalatokkal, melyek építik és fejlesztik az emberi lelket. Dr. Szilágyi Vilmos gondolattal élve:

„A tudatos nemi nevelés nem egyszerűen tájékoztatás, ismeretközlés, felvilágosítás, hanem sokkal több annál: szocializáció.”²

A szexuális nevelési programok lehetnek iskolai, amelyeket tanárok, szociális munkások, egészségügyi szakemberek vagy társaik vezetnek; közösségi alapúak; vagy családi alapúak. A szexuális nevelés, azaz szexedukáció elengedhetetlen tényezője a közvetlen, nyílt kommunikáció és az egyenrangúság, egyenjogúság. A kötetlen kommunikáció, a fesztelen hangulat elősegíti a gyermeket, hogy merjen erről kérdezni és beszélni. Egy-egy kérdésre nem „konzervválaszokat” kell adni, hanem együtt kell gondolkodni úgy, hogy a gyereket a saját életében kompetens személynek kezeljük.

A szexuális felvilágosítás alatt leginkább egy nagy elbeszélgetést értünk, mely keretében minden tudásunkat, értékünket, felfogásunkat átadjuk a gyermek számára, ha van rá igénye, ha nincs. Ezzel szemben, ha kiskorától úgy neveljük a gyermeket, hogy beavatjuk, beszélgetünk vele bármiről, amely iránt érdeklődik, úgy mi sem érezzük ezt váratlannak, és nem kell minden kérdésére egy óra/ nap alatt válaszolni.

Dr. Hevesi Krisztina szexuálpszichológus megfogalmazása alapján: ³ *„Eleve a gyakran használt kifejezés – szexuális felvilágosítás – téves sugalmazást ad: mintha a gyermek ülne a sötétben, s majd a szülő eldöntheti, hogy a szexualitás lámpását mikor gyújtja fel a számára”.*

---

² Forrás: Dr. Szilágyi Vilmos (2006): Szexuálpedagógia- szexuális egészségnevelés, ISBN 963961551X 26. oldal

³ Forrás: [Károly Fruszina: A szexuális nevelés abc-je](https://mindsetpszichologia.hu/a-szexualis-neveles-abc-je); URL: <https://mindsetpszichologia.hu/a-szexualis-neveles-abc-je> Letöltés ideje:2022.12.10. 18:11

Mint említettem, a felvilágosítás általában egy nagyobb beszélgetés, mely pár alkalom után véget ér. Ezzel szemben a szexuális nevelés valójában egy életen át tartó edukációs folyamat. Már kora időben kezdődik a szexuális folyamat, mikor az anya a gyermekével van, szeretetet és törődést nyújt. Csecsemőkorban már az is tapasztalás, hogy az anya észreveszi-e a gyermeke szükségleteit, hogyan és mikor elégíti ki őket. A gyermek elsődlegesen az édesanyjával alakítja ki az első kapcsolatát, kötődését, tőle tudja meg, milyen is, mikor az ember szeretve van. Ez a kötődés, válaszreakció a későbbiekben kihatással lesz a párválasztásra is. Így mondhatjuk, hogy a nevelés verbális és nonverbális úton zajlik. A kommunikációhoz sorolhatjuk a kérdéseket, beszélgetéseket, tanácsadásokat, figyelmeztetéseket akár egy nemi úton terjedő betegség elkerülése érdekében, vagy esetleg a biológiai folyamatokat, mint a menstruáció, ejakuláció. Az érintések, érzelmek kinyilatkoztatása, szülői, nemi minták mutatása pedig azok a kifejezések, melyek szavak nélkül közvetítünk, azaz a nonverbális kifejezőmód.

Általánosságban elmondható, hogy a szexuális nevelés a szexuális és reprodukív egészséggel kapcsolatos tények közlésére összpontosít, főleg ami az iskolai kereket illeti. Ezen területen azonban teljesen egyet értek Dr. Forrai Judit meglátásával miszerint: *„A szexuális kultúra fejlesztését elősegítő oktatásnak több célja van. Ezen célok közé tartozik a személyiség fejlődésének elősegítése, a szexualitással kapcsolatos szorongások oldása, nemi identitás vállalása, előkészítése, a személyiség családi és társadalmi rendszerébe való beilleszkedésének, a szexuális kultúra elősegítése (pozitív értékek megerősítése, negatívak leépítése), az örömszerző funkciók javításának előkészítése, a kommunikáció, az interakció humanizálása, a tolerancia kialakítása deviánsokkal, fogyasztókkal élőekkel, sérültekkel, stigmatizáltakkal szemben, a szexuális élet nem kívánt következményeinek megelőzésére, elhárítására, a szexuális problémák felismerése, megoldása, a szexuális zavarok kiszűrése. Legfontosabb cél, hogy az egyén önmaga legyen szexuális életének, sorsának tudatos irányítója, ne mások akarátának áldozata legyen.⁴”*

Ennél pontnál úgy gondolom említést kell tenni a szexuális visszaélésről is, melyre sajnos családon belül is lehet példákat találni. Azért is fontos a gyerekek komplex képének kialakítása és fejlesztése a szexualitásról, mert ha egy erőszakos nemi aktusra vagy egyéb szexuális visszaélésre kerül sor fiatal korban, az kiválthat a gyermek számára egy teljes életen át tartó traumát, ami később deviáns viselkedéshez, lelki kiégéshez, prostituálódáshoz vezethet.

---

⁴ Forrás: Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 156. oldal

Ezen felül a tájékozatlanság vagy félreinformáltság miatt szerzett rossz tapasztalatok kialakíthatnak szexuális funkciózavarokat, továbbá nagyobb valószínűséggel következik nem kívánt terhesség vagy nemi úton terjedő betegséggel összefüggő probléma.

A szexuális nevelés tartalma, üzenetei és megközelítései a mai napig országonként eltérőek. Mind a nyugati, mind a keleti országokban a szexuális nevelés megvalósítása több szempontból is vitatott téma a közegészségügyben és az oktatáspolitikában. Ennek az egyik oka, hogy a szex mélyen gyökerező felfogása önmagában „tabu”, különösen az ázsiai kultúrákban, de számos nyugati ország bizonyos területein is. A folyamatban közrejátszik, hogy az elmúlt évtizedekben a politikai döntéshozók, oktatók és szülők tanúi voltak annak, hogy a serdülők szexuális viselkedése „kiszabadul az ellenőrzés alól”, nem értenek egyet azzal kapcsolatban, hogyan lehetne a fiatalok problémás szexuális viselkedését minimalizálni; és abban sem, hogy kinek a felelőssége a gyerekek és a fiatal felnőttek ellenőrzése ezen a területen.

I/1. Szexuális nevelés külföldön

Amerikai Egyesült Államok

A külföldi kitekintésemhez elsősorban az interneten fellelhető források közül törekedtem a minél szélesebb tömegeket átfogó és minél több szempontot vizsgáló országok hivatalos publikációira támaszkodni. Ezen szempontok alapján a választásom az Amerikai Egyesült Államokra és Kínára esett.

Az amerikai portálok közül az egyik leghitelesebb forrás az Amerikai Gyermekgyógyászati Akadémia (American Academy of Pediatrics) hivatalos honlapján publikált klinikai jelentései közül a 2016. augusztus 01-i jelentését⁵ vizsgáltam melynek címe a Szexuális nevelésgyermekek és serdülők számára.

A jelentés elsődleges célja, hogy naprakész információt nyújtson a gyermekorvosoknak a szexuális és reprodukív egészségügyi oktatásról. A publikáció szerint a formális szexuális oktatás az iskolákban - amely magában foglalja az egészséges szexuális döntéshozatalra és az STI/HIV megelőzésére vonatkozó oktatást - javíthatja a serdülők és fiatal felnőttek egészségét és jólétét. A tanulók, a szexuális oktatással kapcsolatos iskolai tapasztalatai nagyon eltérőek lehetnek.

---

⁵ Forrás: <https://publications.aap.org/pediatrics/article/138/2/e20161348/52508/Sexuality-Education-for-Children-and-Adolescents> letöltés ideje 2022.12.29. 18:38

Az Egyesült Államok Szexuális Információs és Oktatási Tanácsa és a Szexuális Oktatás Jövője (FoSE) az iskolai tanterv fontos részeként támogatja az átfogó iskolai szexuális nevelést, amely megfelel a tanulók életkorának, fejlődési képességeinek és kulturális háttérének minden évfolyamon. Egy átfogó szexualitási program, mely orvosilag pontos tájékoztatásokat tartalmaz, felismeri a közösségben képviselt értékek sokféleségét, kiegészíti a gyermekek családjuktól, vallási és közösségi csoportjaiktól, valamint egészségügyi szakemberektől kapott szexuális oktatást.

A serdülők és a legtöbb szülő egyetért abban, hogy a frontális oktatás kiemelkedő részét kell, hogy képezze a serdülők szexuális egészségnevelése. A szexuális nevelés tartalmát és megvalósítását több tényező is befolyásolja Amerikában. Ezek a tényezők az állami és iskolakerületi politika, az állami oktatási szabványok, az állami és szövetségi forrásokból származó finanszírozás, valamint az egyes tanárok tudása és készségei. Az államok kevesebb, mint fele követeli meg az állami iskoláktól a szexuális nevelés oktatását és még kevesebb állam írja elő, hogy a szexuális oktatásnak orvosilag pontosnak kell lennie. Az államok kétharmada és a District of Columbia (Columbiai kerület mely közigazgatásilag Washingtonhoz tartozik) szabad választásjogot ad a szülőknek, hogy eldönthessék, gyermekeik részt vegyenek-e vagy sem a szexuális oktatáson, illetve, hogy bármikor abbahagyják. Az államok kevesebb, mint fele és a District of Columbia megköveteli, hogy a szülőket értesítsék a szexuális nevelésről.

Más államokban speciális tartalmi követelmények jelennek meg, mint például az „absztinencia hangsúlyozása”, vagy a homoszexualitás vagy az abortusz megvitatásának kizárása. Az Egyesült Államokban a tanárképzés iskolánként változó, különösen a szexuális nevelés terén. A FoSE kezdeményezés kiadta a tanárképzéshez tartozó útmutatót a szexuális neveléssel kapcsolatban, hogy a tanárok a lehető legjobban felkészültek legyenek. Az útmutató magába foglalja a szakmai hajlandóságot, a sokszínűséget és az egyenlőséget, a tartalmi ismereteket, az erkölcsöt, a tervezést és a végrehajtást. Ezek a szabványok szerint a tanárok számára előnyös lehet az emberi szexualitásról szóló speciális képzés, amely pontos és aktuális ismereteket tartalmaz a gyermekek és serdülők szexuális fejlődésének biológiai, szociális és érzelmi szakaszairól (beleértve a szexuális irányultságot is) és a szexualitás jogi vonatkozásait is (azaz életkorról és a beleegyezésről).

Az akadémia célja, hogy a szülők és a tanárok mellett az orvosokat is bevonja a felvilágosításba. Teljesen egyszerű ennek az indoka, hiszen a felmérések, kutatások teljes mértékben kimutatták, hogy a felvilágosítás segíti a nemi úton terjedő betegségek, korai, nem várt terhességek megelőzését, csökkentését a fogyatékkal élő gyermekek, serdülők esetében (az Egyesült Államokban). Mindeközben kiemeli annak jelentőségét, hogy a sajátos nevelési igényű gyermekek, serdülők számára előnyös, ha pontos és megfelelő tájékoztatást kapnak a témával kapcsolatban, melyben belesorolhatjuk a biológiai, szociokulturális, pszichológiai oldalt is. A gyermekeknek és serdülőknek meg kell mutatni és tanítani, hogyan és miként alakíthatnak ki biztonságos és pozitív képet az életkoruknak megfelelő oktatás által.

A szexuális nevelés több, mint a gyermekek és serdülők számára a biológiai nem és a szaporodásra vonatkozó oktatás. Beletartozik az egészséges szexuális fejlődés, a nemi identitás, az interperszonális kapcsolatok, a szeretet és annak kinyilvánítása, az intimitás és a testkép.

A jelentés kitér arra, hogy a bár a tinédzser szülések aránya 1991 óta folyamatosan csökken, az Egyesült Államokban még mindig a legmagasabb a serdülő kori terhességek száma a fejlett országok közül, melyeknél a 15-17 éves serdülők terhességeinél 88% továbbra is nem szándékos (nem kívánt vagy rosszul időzített). Az amerikai vizsgálatok szerint egyre több kamasz küzd a szexualitással kapcsolatos fizikai, mentális, egészségügyi problémákkal és/ vagy fejlődési fogyatékossgal. Véleményük szerint, ha a gyermekorvos is bevonásra kerül ezekbe a témakörökbe, akkor a gyermekek is könnyebben és nyíltabban beszélnek erről.

A szexualitással kapcsolatos problémák témakörében, valószínűleg a gyermekek és serdülők előnyben részesítik azt a gyermekorvost, aki nyitott és nem ítélező, aki képes a megbeszéléseken a tudását a lehető leghitelesebben átadni, kérdésekre adekvát választ nyújtani, ami különösen a krónikus egészségi állapottal és fogyatékossgal élő serdülők körében fontos. A jelentés megemlíti, hogy egy 2013-ben megjelent cikk szerint az Egyesült Államokban a szexuálisan aktív serdülők a szexuális felvilágosítással kapcsolatos ismeretátadásnál első körben a szülőket és a pedagógusokat, a lányok 55%-a, a fiúk 43%-a jelölte meg, míg a nemi úton terjedő betegségek miatt indokolt felvilágosításnál csupán 10% jelölt meg egészségügyi szolgáltatót vagy gyermekorvost. A jelentés a legfőbb problémának, a szexuális úton terjedő betegségeket emeli ki, ezen belül is az AIDS-et, a HIV-et és Chlamydiát. A gyermekorvosok részvételének erősítését indokolja még az a körülmény is, mint a szexuális erőszak, azaz a nem beleegyezésen alapuló szexuális együttlét, mely különösen fontos a sajátos nevelési igényű, ezen belül, a testi és értelmi fogyatékkal élő személyek esetén, hiszen nagy valószínűséggel válhatnak szexuális zaklatás áldozatává.

Kína

A kínai szexuális edukációt azért is tartom fontos vizsgálandó példának, mivel a 20. század leismertebb és legnagyobb születésszabályozása is Kínához köthető. Sajnos ezzel a témával kapcsolatban csak korlátozott mennyiségű anyag található a legtöbb külföldi szakportálon is. Ezért a térség szexuális edukációjának bemutatására, a svéd MDPI nyílt hozzáférésű publikációs akadémiai fórum egyik publikációját veszem alapul, melynek címe: „A kontextuálisan releváns szexuális nevelés fejlesztése: A serdülők szexuális nevelésének átfogó áttekintésének tanulságai a kultúrák között”.⁶

A publikáció szerint a szexuális nevelés gyökere Kínában az 1920-as évektől indult meg, mivel a kormány felismerte, hogy a lakosság kulcsszerepet játszik abban, hogy Kína erős és gazdag legyen, éppen ezért az állam ezt minél gyorsabban az ellenőrzése alá vonta. A Kínai Népköztársaság (KNK) 1949-es megalakulásáig a szexualitás az állam ellenőrzése alatt álló terület volt. Az 1950-es évek végén a kormány bevezette a születésszabályozást a középiskolák tantervébe. Az 1950-es és 1960-as években a szexuális nevelést a szexuális élettan létfontosságú részének tekintették. 1963-ban a kormány deklarálta a tudományos szexuális ismeretek népszerűsítésének szükségességét a fiatalok körében, hiszen az egészséges fejlődés alapvető elemeként hangsúlyozták.

A szexuális nevelést Kínában egy időben szüneteltették, mivel a szexet hivatalosan is betiltották. Az 1970-es években a forradalom után javasolták az egy gyermek politikáját, és a gyermekek mennyisége helyett a népesség minőségére helyezték a hangsúlyt. A kínai oktatási minisztérium 2003-ban és 2008-ban újra megvizsgálta az egészségnevelési politikát és szükség szerint változtatta azt, befolyásolva az iskolai gyakorlatot is. Az 1920-as évek elején a szexuális nevelést iskolai keretek közt, akkoriban csak másodlagosnak, kiegészítésként tartották számon. Az 1950-es években a születésszabályozási politika bejelentése után, kötelezővé vált a szexuális nevelés az iskolákban. Majd az Állami Oktatási Bizottság és az Állami Családtervezési Bizottság 1988-ban kiadta a „Értesítést a serdülőkorúak oktatásának fejlesztéséről a középiskolákban”, amely szabályozta, hogy az iskoláknak, intézményeknek kell vállalniuk a legfőbb szerepet a szexuális neveléssel kapcsolatban, és integrálniuk a tantervekbe, országszerte. Az önmegtartóztatás alapú megközelítést alkalmazták, és a „szexuális fiziológia, a szexuális pszichológia, a szexuális erkölcs és a szocialista erkölcsi nevelés” állt a középpontban.

---

⁶ Forrás: <https://www.mdpi.com/1660-4601/16/4/621> letöltés ideje: 2022.12.29. 20:37

Tekintettel a serdülők korábbi, 1990-es évekbeli szexuális éréseire, a hangsúly áthelyeződött a házasság előtti szexre, a HIV/AIDS-re és a nem kívánt terhességekkel kapcsolatos kérdéseket beépítették a középiskolák és egyetemek egészségügyi oktatásába. Bár a fiataloknak a jelenlegi gyakorlatban korlátozott szexualitással kapcsolatos információk átadásával, a nemi úton terjedő betegségek megelőzése és a fogamzásgátlás fontossága még nem szerepel egyértelműen az irányelvekben. Az irányelvek jelenleg még hiányosak ahhoz, hogy azt mondhassuk, hogy a szexuális nevelés sikeres integrációja megtörtént volna az oktatásban.

A tanulmány a fentiek felül nem tér ki a fogyatékkal vagy krónikus betegséggel élő fiatalok szexuális edukációjára, így arra következtethetünk, hogy a témával csak részben vagy egyáltalán nem foglalkozik a kormányzati oktatási program. Mivel láthatóan a szex, a szexualitás, mint téma rendkívül „funkcionálisan” jelenik meg a kínai kultúrában az 1920-as évek lenyomata miatt, így nehéz megállapítani, hogy tervezik-e Amerikához hasonlóan a szexuális edukációt a korral haladva aktualizálni, nagyobb közönséget bevonni.

I/2. Szexuális nevelés Magyarországon

A szexuális nevelés hazánkban – más országokéhoz hasonlóan –lassan és a mai napig nehezen került/kerül be a köztudatba, illetve az oktatási rendszerbe. A rendelkezésre álló információk alapján az első komolyabb lépés az 1970 körül egyre több helyen megjelenő cikkek és adatok összefoglalójaként kiadott „családi életre nevelés” (mely magában foglalja a szexuális nevelést is) írás volt, mely elsősorban a népesség fogyatkozása, a párok/ házastársak gyermekvállalási kedvének csökkenése, valamint a rengeteg válás, családok szétesése miatt is szükségszerű.

Ezt követően már jogi háttér is kezdett kibontakozni az 1973-ban kiadott népességpolitikai kormányhatározat alapján, amely egyaránt előírja a családi életre nevelés oktatását az állami oktatásban. Ez lehetett volna az a pont, ahol a szexuális nevelés erős fejlődésének indulhatott volna az oktatási rendszeren belül, azonban a kormányhatározatban lefektetett feltételek megvalósításáról az állam nem gondoskodott. Az Oktatásügyi Minisztérium a határozat életbelépése után ugyan kiküldött az intézményekbe egy kisebb iránymutató tájékoztató anyagot és ezzel egyidejűleg elrendelte, hogy az 5. osztálytól kezdve évente három-négy osztályfőnöki órán foglalkozni kell a családi életre neveléssel, de a tanárok nem kaptak semmilyen előzetes felkészítést vagy átképzést és a minisztérium nem is ellenőrizte, hogy mit tesznek a családi életre nevelés érdekében az iskolákban.

Mindezek alapján elmondható, hogy a 70-es évek óta valójában nem történt semmilyen kormányzati lépés, szabályozás a pedagógusok szexedukációs képzése, továbbképzése érdekében. A szexuális nevelés iskolai keretek közt a magyar iskolákban, általánosságban elmondható, hogy hiányos, vagy rosszabb esetekben teljes mértéken hiányzik. Gyakori eljárás az iskolákban, hogy meghívják egy orvost, vagy más egészségügyi szakembert, hogy tartson a diákok számára felvilágosító előadást, de általánosságban elmondható, hogy az általános iskola felső tagozatában erre már sor kerül.

Mivel a szexuális nevelést valójában nem sikerült integrálni az oktatási intézményekbe, az 1980-as években a szexológia és szexuálterápia meghonosításával próbálkoztak. 1983-ban a Magyar Pszichiátriai Társaságon belül létrejött egy szexológiai munkacsoport, amelyhez több mint kétszáz orvos, pszichológus és más különböző szakember csatlakozott. A munkacsoport havonta tartott tájékoztató előadásokat és vitákat, 1985-ben megszervezték az első Szexológiai Konferenciát, amelynek előadásait könyv formájában is megkaphatták az érdeklődők, melyben a szexuális nevelés több részben megjelenik. 1989-ben a Szexológiai Munkacsoport átalakult a Magyar Szexológiai Társasággá. Feladatuk része lett volna a szexuális nevelés népszerűsítése és intézményesítése is, azonban a társaság létszáma drasztikusan csökkent, így a hatékonysága sem váltotta be a hozzá fűzött reményeket. Tagjai közt leginkább pszichológusok, akik praxisukat illetően szexuálispszichológusok voltak.

A rendszerváltás (1989) óta a szexuális nevelés helyzete nem igazán fejlődött/ változott. Különböző kezdeményezések elindultak az 1990-es években, de sok ellenállásba ütközött, mind egyes konzervatív körök, mind egyes egyházak és pártok részéről. Mikor életbe lépett a Nemzeti alaptanterv, ugyan előírta az általános iskolák számára az egészséges életmódra nevelést, és ezen belül leginkább a nemiséggel kapcsolatos ismeretek oktatását, - mint testünk működése, biológia funkciók- de a szexuális felvilágosítás csekély szerepet kap. A pedagógusok továbbképzési lehetőségei még mindig alacsonyak, illetve tankönyvi, segédkönyvi lehetőség sem adott hozzá.

Napjainkban –saját tapasztalatom alapján is – a szexuális felvilágosítás vagy nevelés rendkívül népszerűtlen és hálátlan feladat a pedagógusok körében. Az UNICEF 2020 májusában készített felmérést ⁷a szexuális felvilágosításról, amelyben a válaszadók lesújtó képed adnak a magyar szexuális nevelésről: *„Kisebbségben vannak azok, akik szerint az iskolában elegendő tudást tudnak szerezni a gyerekek a biztonságos szexről és a nemi betegségekről: a válaszadók 55 százaléka szerint a gyerekek sem a nemi betegségekről, sem a biztonságos szexről nem tudnak meg eleget az iskolában. A 18 éven aluli gyermeket nevelő válaszadóknak még rosszabb a véleménye ebben a kérdésben, 69 százalékuk felelt úgy, hogy a biztonságos szexről nem szereznek elég tudást a gyerekek az órákon, 74 százalékuk szerint pedig a nemi betegségekről sem hallanak eleget a diákok.”*

A kutatás alapján az a kép tárul elénk, miszerint a magyar társadalom úgy vélekedik, hogy az iskola a mai napig nem biztosít elegendő tudást a gyerekek részére a szexuális neveléssel kapcsolatban. Az UNICEF felhívja a figyelmet a gyerekek és a szülők, valamint pedagógusok közötti párbeszéd fontosságára is, mert leggyakrabban a fiatalok az internetről illetve a társas kommunikáció során, teljesen téves és félrevezető választ kapnak (első sorban ide sorolhatjuk a pornó által irreális elvárások kialakulását, pornó által kialakított nem reális képet a szexuális aktus mibenlétéről). Ezek a tényezők, mind hozzájárulhatnak, hogy a fiatalok bizonyos százalékánál mentálhigiénés problémák alakulhassanak ki, mint például az önképtorzulás, kisebbségi komplexusok, szorongás, félelem illetve a félelem a szexuális kapcsolatoktól. A konzervatívabb családokban pedig a szülők nem/ nagy nehezen nyílnak meg gyermekeik előtt ezzel a témával kapcsolatban, hiszen a szex/szexualitás gyakran még most is tabuként kezelt kérdéskör. A gond, hogy ezeket a tartalmakat érthetően megmagyarázó, és érzelmileg segítő szexuális edukáció jelenleg nincs sem társadalmi sem oktatási szinten. Ignác Judit véleménye a családi életre nevelésről, hogy nem azt foglalja magába, amit szükséges volna, hanem a női és férfi nemi szerepek fontosságát, mely falakba tud ütközni, hiszen nem vesz tudomást azokról a szülőkről/ párokról, kik azonos neműek vagy éppen egyedül neveli gyermekét.

---

⁷ Forrás: Juhász Vanessza: Kire marad a szexuális nevelés Magyarországon? URL: <https://megelozes.unicef.hu/cikk/cikk/mit-gondol-a-magyar-tarsadalom-a-szexualis-felvilagositasrol/> letöltés ideje: 2023.04.12 20:39

I/3. A Nemzeti Alaptanterv szerepe

Államigazgatási szinten az oktatási intézményekben a szexuális nevelést a mindenkori kormány a Nemzeti Alaptanterven⁸ (továbbiakban: NAT) keresztül kontrollálja. A kormányrendelet nevesíti a családi életre nevelést, mint feladatot, melynek része a szexuális kultúra kérdésköre. A NAT a biológia tantárgy keretein belül kiemeli, hogy az oktatási tematikának ki kell térnie „*a felelős szexuális magatartás ismérveire, értékelnie kell a szexuális egyéni életvitel és párkapcsolati jelentőségét*”⁹. A magyar kormány ezzel a rendeli ponttal az általános iskola 7.-8. osztályában a biológia tanár feladatai közé emeli be a szexuális nevelést.

2020. január 31.-én a Magyar Kormány a kiadott 5/2020 (I.31.) Korm. rendelettel a NAT-ot több lényegesebb pontosan módosította, aminek a következtében megváltozott a sajátos nevelési igényű diákok kerettanterve. A kerettanterv egy bevezetőt követően valamennyi műveltségi területhez részletes leírást ad, melyben szerepel két éves lebontásban a tananyaghoz tartozó témakörök, fejlesztési célok illetve a javasolt óraszámok.

A 2020-as NAT-hoz tartozó szabályozók által a kerettantervek (a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához, azon belül is az enyhe értelmi fogyatékos tanulók számára 5-8. évfolyamon belül) a következő szexuális felvilágosításhoz, neveléshez kapcsolódó tananyagokat/tananyagrészeket találtam az Oktatási Hivatal hivatalos honlapján:¹⁰

- Etika: 7-8. évfolyamra már a diákok elérnek egy olyan életkorra, mikor az ismerkedés, a párkapcsolatok alakulása már az élet velejárója. A tantárgy törekszik a testi és lelki egészségre, mentálhigiénére, illetve a családi életre nevelésre. Második nagy téma a párkapcsolat és szerelem kérdésköre, melynek a javasolt óraszámja 12. A nevelési és fejlesztési célok közé tartozik az egymás iránti felelősség, felelősségvállalás, a szexuális visszaélések, abúzusok veszélyeinek ismertetése, tudatosítása. Az enyhe fokú intellektuális képességzavarral küzdő gyermek esetén kiemelten fel kell hívni a figyelmet a kiszolgáltatottság, illetve az internet sötét oldalára. Napjainkban működő telefonos, internetes applikációk komoly veszélyforrása lehet a szexuális visszaéléseknek.

---

⁸ Forrás: a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012 (VI. 4.) Korm. rendelet letöltés ideje: 2023.04.24 19:10

⁹ Forrás: a Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012 (VI. 4.) Korm. rendelet II.3.6.3. Biológia letöltés ideje: 2023.04.24 19:14

¹⁰ Forrás: Oktatási Hivatal honlap elérhetőség, https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok letöltés ideje: 2023.04.24. 19:46

A fejlesztési tevékenységek a serdülőkori változásoktól fokozatosság elvével vetítik elő, hogy két személy miként, és hogyan fejlődik ahhoz, hogy egy párt alkosson. Mindenekelőtt fontos az önismeret, a gyermek eleinte ismerje meg önmagát, aztán a társát, kiválasztottját. A vonzódás, szimpátia hogyan alakul át szerelemmé, szeretetté, melynek megpecsételése a házasság utáni gyermekáldás.

- Természettudomány: biológia 17. témakörében pedig a test felépítésének, működésének megismerése a cél. Az ember megismerése tárgykör alatt található azon fejezetek címe, mint például a test változása, szaporodás, egyedfejlődés, mely a felvilágosítás minden területét lefedi. Ezen felül az interperszonális, családi kapcsolatok fontossága, érzelmek kifejezése is jelentősen jelen van.

A témakör kerettanterv által javasolt óraszámja 36 óra. Az egészséges párválasztás elengedhetetlen feltétele a megfelelő önértékelés, önbizalom megléte. Eleinte a gyermekben ezt kell fejleszteni, erősíteni, hogy a későbbiekben képes legyen egy egészséges kapcsolatot kialakítani.

- Osztályfőnöki óra: kiemelt jelentőséggel bír a személyiség fejlesztése, családi életre nevelés, felelősségvállalás másokért, médiatudatosság. A tantárgy hozzájárul az önértékelés kialakításához, fejlesztéséhez. A 4. témakör az egészséges életmód alá sorolja a testi és lelki egészséget, fenntartását, melyben életkori jellemző a párválasztás, a nemek közti érdeklődés, ismerkedés és a vonzalom, ezek helyes illemtana szükségszerű megtanítása, iránymutatása és legfőképp példamutatása.

A kerettanterv leírása alapján elmondható, hogy az etika műveltségterület foglalkozik leginkább a szexuális neveléssel. Várható lenne, hogy a biológia tantárgy keretein belül történik a legtöbb információátadás, így a következőkben kifejtem a szexuális nevelés/ felvilágosítás a biológia tantárgyon belül. Ehhez a 8. osztály részére kiadott természetismeret tankönyvet veszem alapul.

A 8.-os tanulók részére kiadott természetismeret tankönyvben ¹¹a szexuális felvilágosítás a 6. fejezetnél kezdődik, és 10 oldalon keresztül ismerteti. A tananyag részletesen bemutatja a férfi és a női nemi szervet, illetve azok egyes részeinek működését (ondótermelés, menstruáció). Ezt követően kerül kifejtésre az emberi szaporodás, a terhesség leírása, majd a felelős szexuális együttlét, mely keretében leírja a különböző szexuális úton terjedő nemi betegségeket, valamint a tudatos fogamzásgátlást is a gyermekek számára. Végezetül a családi életre nevelés kerül előtérbe, a tudatos családtervezéssel és az emberi élet szakaszainak bemutatásával.

I/4. Konklúzió/ Összegzés

Ahogy más országokban, úgy nálunk is főként a 70-es - 80-as évekre tehető a szexuális nevelés állami szintű kezelésének elindulása. A 90-es évek óta velünk lévő nemzeti alaptanterv ezen a területen azonban sem akkor sem most nem hozza a várt eredményeket. Sem a pedagógusok, sem a tanulók részére nem került kialakításra olyan metodika, oktatási lehetőségek, intézményesített csoport programok ahol a szexuális nevelés a kor igényeiknek megfelelően a szülők bevonásával objektív, átfogó ugyanakkor őszinte és elfogadó módon tud megvalósulni. Az UNICEF felmérése ezen tényeket csak megerősítik és lesújtó képet festenek arról, hogy a gyerekek milyen úton és módon jutnak információkhoz a szexről, mivel ők nagyon is keresik.

Ma az internet korában eljutottunk olyan témák átbeszélésének fontosságához, mint a pornó, ami szintén nagy kommunikációs gát a felnőtt lakosság körében, ha a gyerekek rákérdeznek, mit látnak. A pornót magyarázni azonban nagyon is szükséges, hiszen az ott látható szituációk és szexuális töltetű jelenetek torz képet alakítanak ki a gyerekekben. Ezek az „anyagok”, források nem alkalmasak arra, hogy innen szereznek tudomást a beleegyezésen alapuló szexről, vagy akár a másik tiszteletéről. Nem csak fizikailag lehet bántani egy gyermeket, hanem zsarolással is, ezért különösen fontos, hogy a gyermekek időben kommunikáljanak erről. Emiatt fontos a megfelelő felvilágosítás, veszélyekre való figyelemfelhívás. Ha egy gyerek már kiskorában megtanulja, hogy vannak szabályok, amiket egy felnőtt sem szeghet meg, ha a saját testéről van szó, előbb ismeri fel a kéréstlen közeledést és előbb fordul segítségért is.

---

¹¹ Forrás: Borsai-Béndek Diána, Kiss Eszter, Szatmári Helga (2020): Természetismeret 8. Tankönyv ISBN 978-963-19-8252-7 86.-96. oldal

II. Szexuális nevelés a tanulásban akadályozott gyermekek körében

II/1. Vizsgálati módszer bemutatása

Annak érdekében, hogy a fentiekben leírt hiányosságokat igazoljam, saját kutatást indítottam, melynek módszere csoportokra osztott online kérdőív. A kutatás módszere melletti fő érve az egyes csoportok minél gyorsabb és minél szélesebb körű bevonása volt. Választásom másik indoka, hogy könnyen elérhető, terjedő, egyáltalán nem időigényes űrlap bárki számára, főleg a célszemélyeknek. A kutatás elemszámát tekintve nem reprezentatív, a feltett kérdések kifejezetten a sajátos nevelési igényű gyermeket nevelő szülőknek, valamint a gyermekeket tanító gyógypedagógusok részére készültek. Az űrlap teljes mértékben online, ebből következően a kutatás helye és ideje mindenki kitöltő esetében eltérő. A kitöltésre a megkérdezett csoportoknak megközelítőleg 5 hónap állt rendelkezésükre. A kérdőív megválaszolása során a válaszadók a legtöbb esetben előre megírt válaszokból választhattak és csupán két-három esetben adtam lehetőséget szabad válaszadási lehetőségre. A felmérést Google űrlapban készítettem el, ennek köszönhetően a program, a beérkezett feleleteket azonnal összesítette és az előre megírt kérdések válaszaiból ábrát (diagrammot) is készített.

A kutatásban megcélzott területek mindkét csoportnál a szexuális nevelés, felvilágosítás közötti különbség, szülők és pedagógusok szerepe szexuális nevelésben, továbbá ezen területek jelenlegi hiányosságaira és lehetséges fejlesztési irányaira tért ki.

Célom a kutatással az volt, hogy felmérjem, hogyan gondolkoznak a gyógypedagógusok és a szülők a tanulásban akadályozott gyerekek szexuális neveléséről. Érdekelt, miként vélekednek a pedagógusok a gyerekekben felgyülemlett szexuális frusztráció és az ebből fakadó agresszió megjelenéséről és kezeléséről, ami általában a gyermek iskolai életében jelenik meg és a szülő nem feltétlenül szembesül vele otthon. A szülők részéről arra voltam kíváncsi, hogy mivel ezek a jelenségek tabu témák sok családban, ezért egyáltalán érzékelik-e, kezelik-e valamilyen szinten.

A kutatásomat meghatározó főbb kérdések:

- ❖ A szex napjainkban is tabutéma?
- ❖ Tudják-e a megkérdezettek, hogy a szexuális felvilágosítás nem egyenlő a szexuális neveléssel?

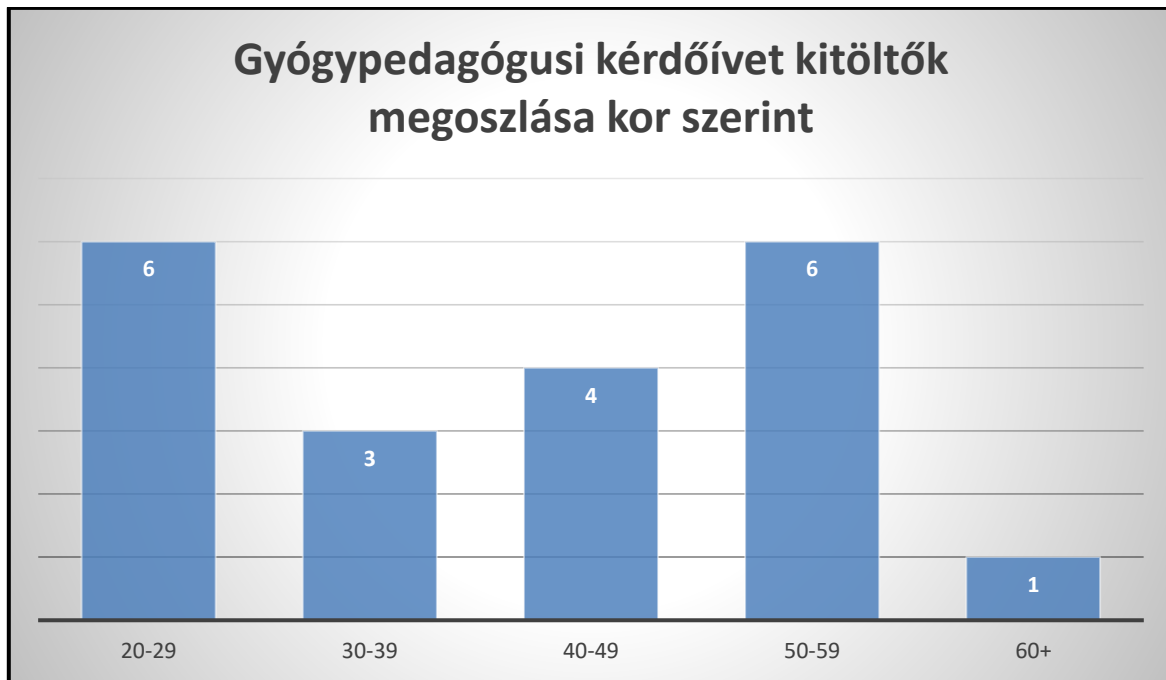
- ❖ A pedagógusok egyes korosztályait tekintve a szexuális felvilágosítás helyszíne kortól függően nagy eltérést mutat?
- ❖ Az intézményesített szexuális nevelést előnyben részesítik a kutatásban részt vevők?
- ❖ A szexuális nevelést már kisgyerekkortól kell kezdeni, vagy elég akkor, amikor a gyermek érdeklődik a téma iránt?
- ❖ A jelenlegi – főként biológia és osztályfőnöki – tanórák keretében tartott szexuális nevelés/felvilágosítás valóban elegendő?
- ❖ A gyerekek szexuális felvilágosítása koedukáltan vagy elszeparálva lehetne hatékonyabb?
- ❖ A nem megfelelő szexuális nevelés kihat a gyerekek hétköznapi viselkedésére?
- ❖ A szexuális nevelés/felvilágosítás csökkentheti a serdülőkori terhességet, vagy a nemi úton terjedő betegségeket?

Kérdőívemet összesen 42 fő töltötte ki teljes körűen, ebből 20 gyógypedagógus, 22 tanulásban akadályozott gyermeket nevelő szülő. Az alábbiakban a kutatási eredményeket mutatom be elkülönítetten, majd azok konzekvenciáit fejtem ki.

II/2. Szexuális nevelés gyógypedagógiai szemszögből

II/2.1. Kormegoszlás

Első kérdésem a kitöltők korára kérdezett rá, mivel feltételezésem szerint az idősebb korosztályból kitöltők több kérdést konzervatívan, illetve tabuként kezelnek, ami a kérdésekből egyértelműen kirajzolódhat.

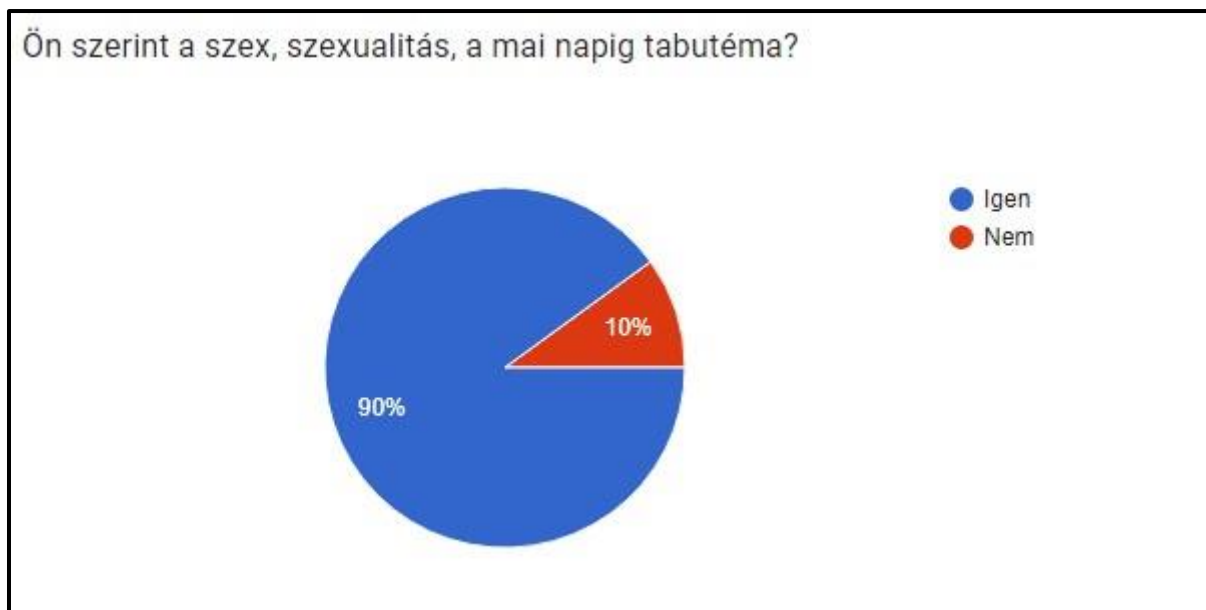
1.sz. ábra: Gyógypedagógusi kérdőívet kitöltők megoszlása kor szerint

Készítette: Hocza Krisztina

Mint ahogy az ábra is mutatja, szerencsére minden korosztály képviseli magát a kérdőívnél, ami nagyon jó rálátást adhat az eltérő generációs gondolkodásra.

II.2.2. Szex mint tabutéma

Második kérdésem arra vonatkozott, hogy a szex, sexualitás, a mai napig tabutéma-e.

2.sz. ábra: A szex mint tabu téma kérdésének megoszlása Készítette: Hocza Krisztina

A kérdésre csupán 2 db 'Nem' válasz érkezett, érdekes módon az egyik a 60 és afeletti a másik pedig a húszon évesek korcsoportjából. A válaszadók többsége megerősíti a korábbi felvetéseimet illetve hivatkozásaimat, hogy a szex mai napig tabu témának számít. Ez alapján a pedagógusok is úgy vélik, hogy a szex, mint téma nem azok közé az ismeretterjesztések közé tartoznak, mint például a biológia vagy a környezetismeret, pedig azok is érintenek több ponton is szexualitással kapcsolatos témakört.

II/2.3. Szexuális nevelés vagy szexuális felvilágosítás

Harmadik kérdésben rákérdeztem, hogy a válaszadók szerint, mi a különbség a szexuális felvilágosítás és a szexuális nevelés között. Itt egyéni válaszokat lehetett megadni és rendkívül megoszlanak, így megragadnék pár választ az egyes korosztályokból kapott visszajelzések közül:

„A felvilágosítás csupán információ átadása, közlése - A nevelés attitűdformálás, a már meglévő ismeretek bővítése, a bizonytalanságok feloldása - Őszintén és az ő szintjén!” (50-es korosztály)

„A szexuális felvilágosításnak a családban kellene megtörténnie. A szexuális nevelés akár tanórai keretek között is kellene foglalkozni.” (40-es korosztály)

„Felvilágosításra" nincs szükség, ha megfelelő szexuális nevelés zajlik 0 éves kortól.” (40-es korosztály)

„A felvilágosítás konkrétan a nemi érés, pubertás, változások időszakában történik, a szexuális nevelés pedig kicsi korban kezdődik azzal, hogy hogyan húzzuk meg a határainkat, egészen odáig, hogy megfelelő társas kapcsolatok kialakítására legyünk képesek az életünk során. A nevelés egy sokkal hosszabb, időigényesebb feladat, főként példamutatással, kommunikációval, megfelelő iránymutatással és elfogadással történik.” (30-as korosztály)

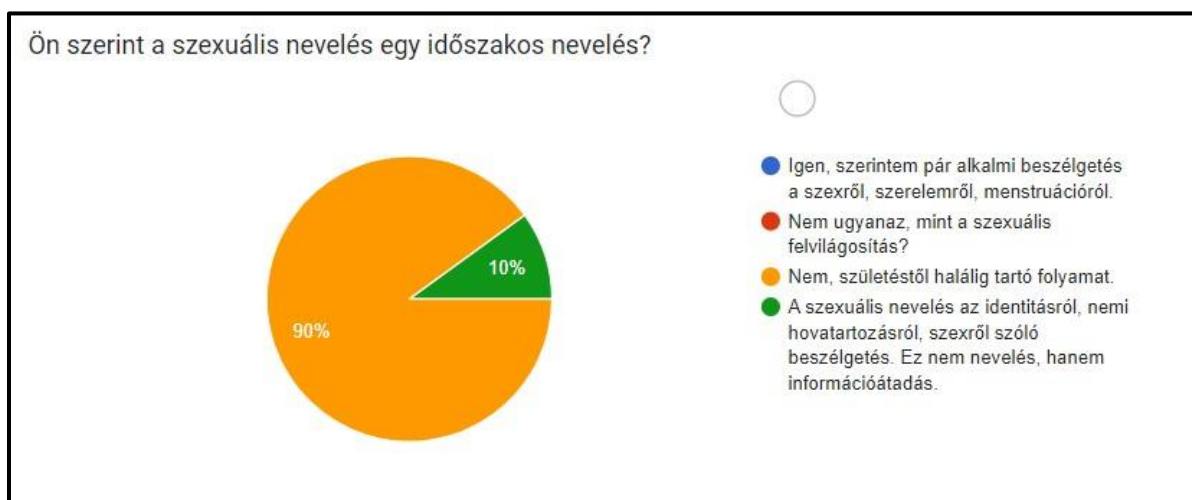
„Felvilágosításkor méhecskés mese és közlés... szexuális neveléskor pedig egy szemléletet adunk át és párbeszédet alakítunk ki a gyerekekkel a témában. Plusz olyan közeget, ahol nem ciki kérdezni nincs buta kérdés stb....” (20-as korosztály)

Bár a válaszok rendkívül eltérőek és korosztályonként eltérőek, kirajzolódik, hogy főként a 40-es korosztály válaszai azok, amik kissé hátrítók és azt sejtetik, hogy a szexuális nevelés nem a (gyógy)pedagógus feladata, hanem inkább az óvónőé vagy a szülőé. Ugyanakkor az idősebb, de főleg a fiatalabb korosztály az aki, úgy kezeli a két kérdéskört, hogy nem egy és ugyanazt jelenti, illetve hogy a nevelés egy hosszabb folyamat, amit nem feltétlenül csak a családon belül kaphat meg a gyerek, hanem akár iskolai keretek között.

II/2.4 Szexuális nevelés időtartama

Negyedik kérdésben azt tettem fel, hogy a szexuális nevelés egy időszakos nevelés-e. Mivel az előző kérdésnél a válaszok nagyon megoszlók voltak, itt is hasonló szórásra számítottam, ám mivel itt csak megadott válaszokból lehetett választani az eredmény meglepő lett:

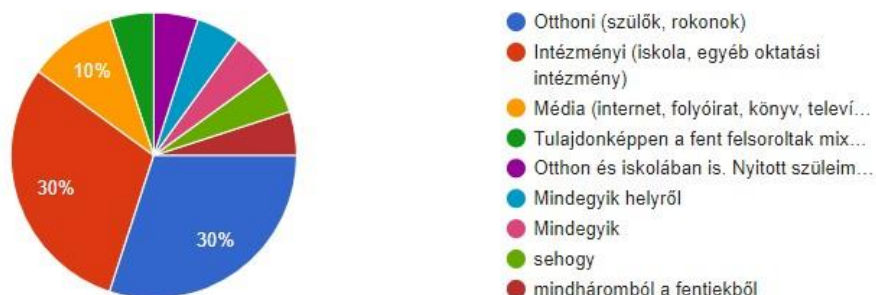
3.sz. ábra: A szexuális nevelés időtartamáról alkotott vélemény Készítette: Hocza Krisztina

Bár az előző pontban sokan adtak eltérő választ és csak páran írták egyértelműen, hogy a szexuális nevelés egy hosszabb folyamat, itt a döntő többség mégis azt a választ adták meg, miszerint a szexuális nevelés egy életen áttartó tanulási folyamat, ami egy erős önellentmondás a korábbi válaszokhoz mérten. Azok, akik szerint a szexuális nevelés inkább információ átadás, mint nevelés, 2 fő volt egy 40-es és egy 50-es korosztályból.

II/2.5 Szexuális felvilágosítás megkapása

Ötödik kérdésben arra voltam kíváncsi, hogy a kitöltők honnan/kitől kaptak fiatal korukban szexuális felvilágosítást. Főképp azokat a helyeket, csoportokat (iskola, család) adtam meg, amikkel a legtöbben találkozhattunk gyermekkorban a szexuális felvilágosítás témájában.

Ön hogyan kapott szexuális felvilágosítást?

4.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás színterei a kérdezettek körében

Készítette: Hocza Krisztina

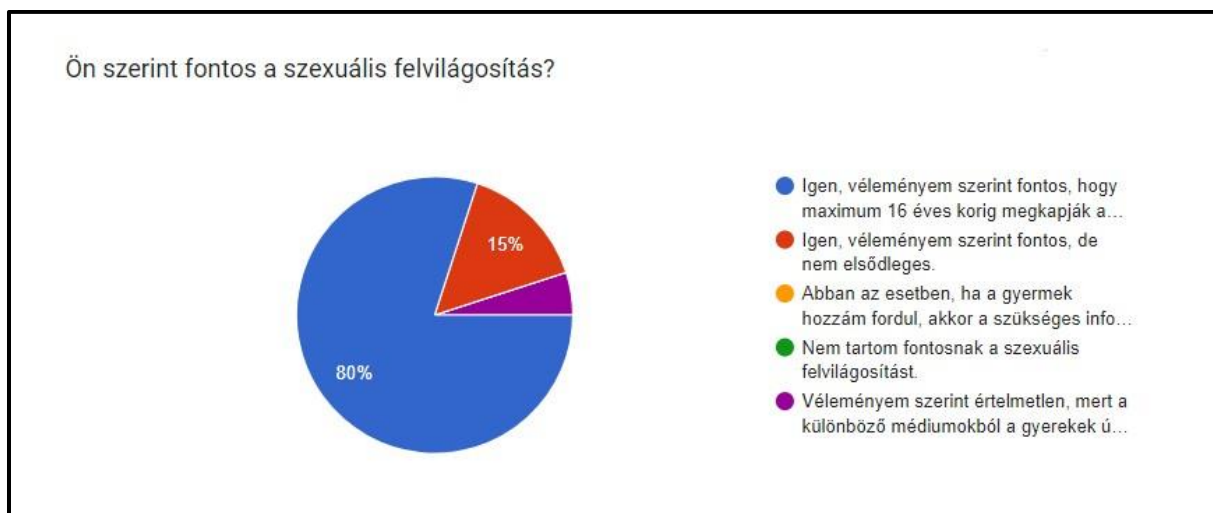
A válaszadók 3 fő területet jelöltek meg:

- Otthon (szülők rokonok) - 30% (2 db 20-as, 1 db 40-es, 2 db 50-es és 1 db 60-as korosztály)
- Intézményi (iskola, egyéb oktatási intézmény) - 30% (2 db 20-as, 1 db 30-as, 2 db 40-es és 1 db 50-es korosztály)
- Média (internet, folyóirat, könyv, televízió) – 10% (1 db 40, 1 db 50-es korosztály)

A többi lehetőségre 1-1 válaszok érkeztek, ami nem meglepő, az emberek döntő többsége ezen 3 helyről szerzik az információkat a szexszel kapcsolatban, és elvétve vannak, akik több helyről is.

II/2.6 Szexuális felvilágosítás fontossága

A hatodik kérdésben azt tettem fel, hogy a kitöltők szerint miért fontos a szexuális felvilágosítás.

5.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás fontosságának vélemény megoszlása

Készítette: Hocza Krisztina

Bár a 40-es és 50-es korosztályból 2 fő fontosnak tartja, de nem elsődlegesnek és 1 fő a 30-as korosztályból, egyáltalán nem tartja fontosnak, a döntő többség 80%-kal kiáll amellett, hogy a gyerekeknek maximum 16 éves korig meg kell, kapják a szexuális felvilágosítást, amivel én is teljesen egyetértek.

II/2.7 Intézményesített szexuális nevelés

A hetedik pontnál már felhoztam az iskolai keretek közötti szexuális nevelés kérdését, mivel ebben szoktak eltérések lenni még a pedagógusok között és itt is ez rajzolódott ki:

6.sz. ábra: Az intézményesített szexuális nevelés szükségességének vélemény megoszlása

Készítette: Hocza Krisztina

A döntő többség teljes mértékben kiállt az intézményesített szexuális nevelés mellett, 2 fő (50-es és 20-as korosztály) szerint jó lenne, de az oktatási intézményekben erre nincs lehetőség, illetve egy fő (30-as korosztály) szerint nem szükséges, mivel megoldja önállóan.

Tapasztalatom szerint is sajnos több intézményben nincs lehetőség a gyerekek szexuális nevelésére már csak a szülői hozzáállás, illetve kompetenciahatárok átlépése miatt sem.

II/2.8. Mikor és kinek a feladata a szexuális nevelés?

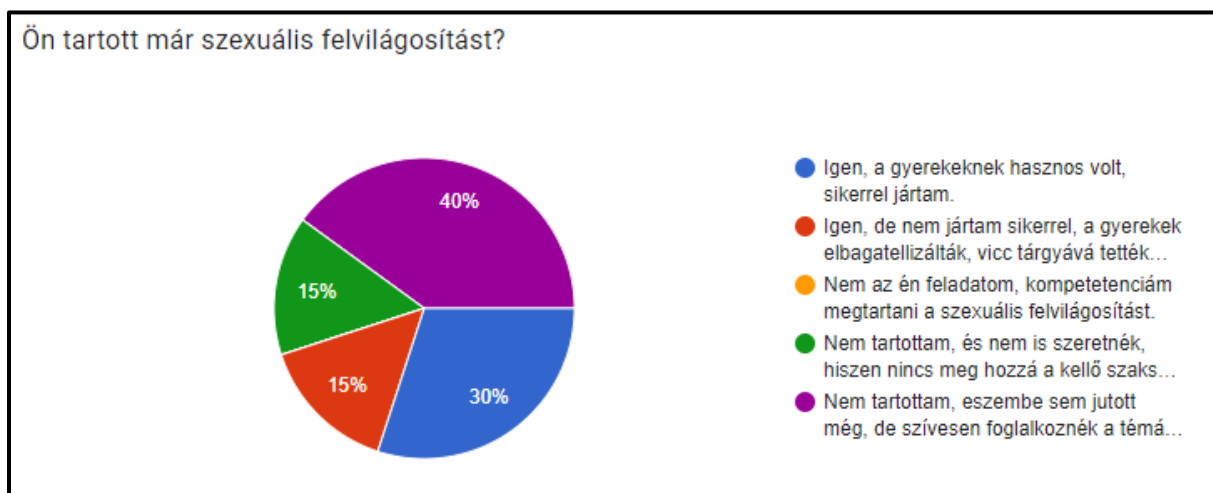
Ahogy fentebb írtam, sokszor előfordulhat szülői véleménykülönbség miatt a gyerekek szexuális nevelésének/felvilágosításának elmaradása, esetleges eltolódása, de érdekelt, hogy a pedagógusok hogy gondolják, kinek és mikor kell elkezdni a gyermekek szexuális nevelését, felvilágosítását.

7.sz. ábra: A szexuális fejlesztés felelősségi körének véleménymegoszlása Készítette: Hocza Krisztina
Annak ellenére, hogy itt is több válaszlehetőség volt, a kitöltők nagy többsége közös véleményen volt: „Óvodás kortól ez a szülők és pedagógusok közös dolga”. A saját véleményem is ugyanez, ezért nagyon jó érzés volt látni, hogy a nagy korkülönbségek ellenére a szexuális nevelés és felvilágosítás esetén a pedagógusok szinte egésze egy véleményen van. 1 fő (30-as korosztály) gondolta úgy, hogy csak arra szükséges felelni, amit a gyermek vagy a szülő kérdez.

II/2.9. Tartott-e már szexuális felvilágosítást?

Ez talán az egyik legfontosabb kérdés, hiszen pedagógusként a szexuális felvilágosítás/nevelés elkerülhetetlen a hétköznapiakban, valamilyen formában akkor is, ha az illető pedagógus nem tartja ezt a területet fontosnak vagy más személy van megbízva ezzel a feladatkörrel.

8.sz. ábra: A szexuális felvilágosítással kapcsolatos foglalkozás megoszlása Készítette: Hocza Krisztina

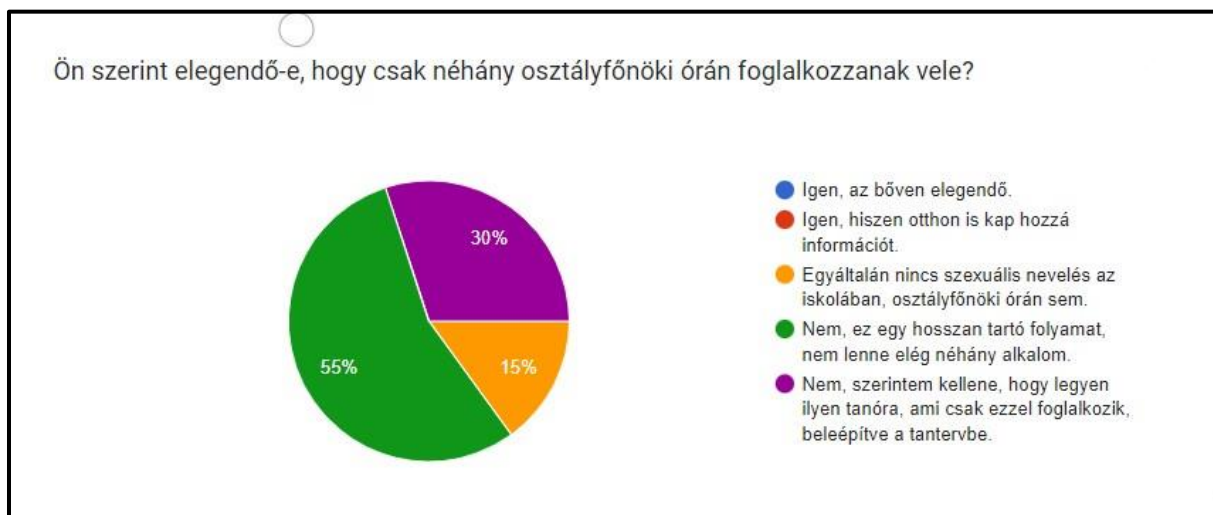
Ahogy a diagrammon látható, a válaszadók négy területre sorolták magukat:

- Igen, sikeresnek ítélték a foglalkozást – 30% (3 fő 50-es, 2 fő 40-es és 1 fő 30-as korosztály)
- Igen, de nem ítélték sikeresnek – 15% (1 fő 30-as és 2 fő 50-es korosztály)
- Nem tartott és nem is szeretne – 15% (3 fő 20-as korosztály)
- Nem tartott még, de a későbbiekben foglalkozna vele – 40% (3 fő 20-as, 1 fő 30-as 2 fő 40-es, 1 fő 50-es, 1 fő 60-as korosztály)

Gyakorlatilag 45% válaszolta, hogy már tartott felvilágosítást és 55% válaszolta, hogy nem tartott, tehát többségükben a kitöltőkről elmondható, hogy nincs ezen a területen szerzett tapasztalatuk. Jó látni viszont, hogy azon személyek közül, akik még nem tartottak szexuális felvilágosítást 72,7% nyitott arra, hogy képezze magát ezen a területen.

II/2.10. Elégséges óraszám

Az iskolai keretek között a szexuális felvilágosítás és nevelés a pedagógusok beszámolóí - és a saját tapasztalatom szerint is – főként osztályfőnöki órán kerül sor (amennyiben nem szaktárgy pl. biológia, vagy külső előadó részére kijelölt időben tervezi be az osztályfőnök vagy az iskola).

9.sz. ábra: Az osztályfőnöki óra keretében megtartott szexuális felvilágosítás elégségességének vélemény megoszlása

Készítette: Hocza Krisztina

A megkérdezettek közül 3 fő (15%) elmondása szerint, az ő intézményükben egyáltalán nincs szexuális felvilágosítás (2 fő 40-es és 1 db 50-es korosztály), míg a maradék 17 fő (85%) válasza alapján van az intézményben, viszont nem elégséges az osztályfőnöki óra keretében megtartott foglalkozás, hiszen ez egy hosszabb folyamat a serdülőkorban, amit nem lehet pár 1-1 órás alkalomba besűríteni.

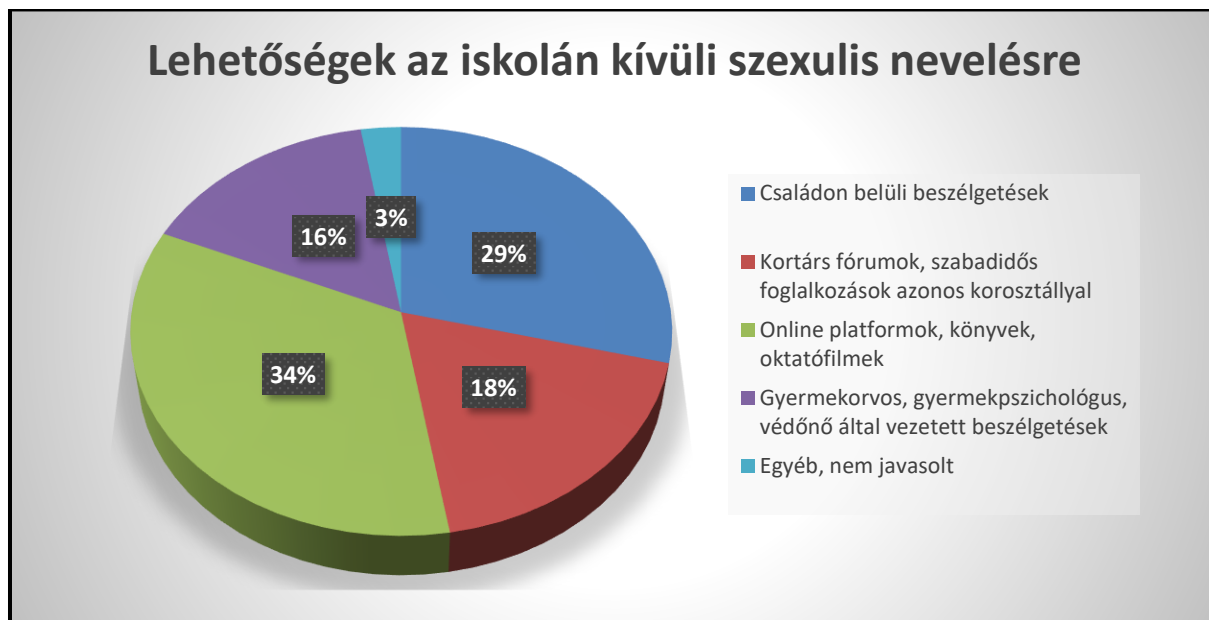
II/2.11. Intézményen kívüli lehetőségek a szexuális nevelésre

Kíváncsi voltam, milyen ötletek merülnek fel a pedagógusokban az iskolán kívüli szexuális nevelésre és ehhez legalább 2 ötletet kértem mindenkitől szabadon. A válaszok döntő többsége ugyanazokat a kategóriákat jelölte meg eltérően megfogalmazva. A leírtak alapján a pedagógusok 5 fő területet neveztek meg potenciális környezetként vagy lehetőségként:

1. Családon belüli beszélgetések
2. Kortárs fórumok, szabadidős foglalkozások azonos korosztállyal

3. Online platformok, könyvek, oktatófilmek
4. Gyermekorvos, gyermekpszichológus, védőnő által vezetett beszélgetések
5. Egyéb, nem javasolt

Az áttekinthetőségért a válaszokat az alábbi diagram ábrázolja:

10.sz. ábra: Vélemények az iskolán kívüli szexuális nevelésre

Készítette: Hocza Krisztina

A válaszadók döntő többsége (13 válasz) az online internetes fórumok, felvilágosító oldalak, korosztálynak megfelelő folyóiratok és felvilágosító filmeket nevezte meg lehetőségnek, a második helyen pedig érthető módon a család végzett (11 válasz). Harmadik helyen zárt a kortárs fórumok, korosztályoknak megfelelő csoportfoglalkozások/beszélgetések (7 válasz) és negyedik helyen már megjelent az orvosi vonal: a gyermekorvos, védőnő, gyermekpszichológus által vezetett beszélgetések (6 válasz). Két esetben kaptam 1-1 választ 2 helyett, és egy fő nem tett javaslatot. Érdekesnek találom, hogy nem a család került az első helyre, hiszen a legtöbb pedagógus – köztük jó magam is – azon a véleményen vagyok, hogy a család (általánosságban is) a nevelés elsődleges színtere. Ugyanakkor ez számomra azt jelzi, hogy a kitöltők 34%-a szerint az internet jobb, vagy közel olyan jó alternatív hely az iskolán kívüli szexuális nevelésre, mint a család, vagy a gyermekorvos, ami finoman szólva is vitatható. Ezzel szemben a gyermekorvos, gyerekpszichológus és ápolónő bevonását nagyon jó iránynak tartom, mivel a nemi betegségek vagy a szexualitással összefüggő mentális problémák olyan részleteit is megtudhatják a gyerekek, amiket rendszerint még egy pedagógusképzésen sem hallhatunk.

II/2.12. (Gyógy)pedagógusok felkészítésének lehetséges irányai

Következő kérdésem arra irányult, hogy a szakmában dolgozók szerint, mivel lehetne fejleszteni a gyógypedagógusok/pedagógusok felkészültségét a szexuális nevelés terén.

Itt is 2 önálló véleményt kértem. Ahogy az előző kérdésnél, úgy itt is kategóriákra lehetett osztani a válaszokat, amik az alábbiak:

1. Egyetemi képzés fejlesztése, bővítése
2. Gyakorlatorientált továbbképzéseken részvétel
3. Önbizalom és kiállás fejlesztése
4. Szexuálpszichológus bevonásával team munka
5. Egyéb szervezetek által tartott továbbképzéseken való részvétel
6. Online és propagandaanyagok használata

11.sz. ábra: (Gyógy)pedagógusok szexuális neveléssel összefüggő továbbképzési lehetőségei

Készítette: Hocza Krisztina

A válaszadók többsége a gyakorlatorientált képzéseket tartotta a legjobbnak (13 válasz), második helyen pedig az egyetemi oktatások fejlesztését, új kurzusok kialakítását javasolja (9 válasz), ami meglátásom szerint is nagyon hasznos és időszerű lenne. A harmadik helyre az önbizalom fejlesztés került (8 válasz), mivel sokan problémának látják, hogy a legtöbb (gyógy)pedagógus szégyell erről a témáról beszélni, illetve kellemetlennek érzi magát a témát (tabu).

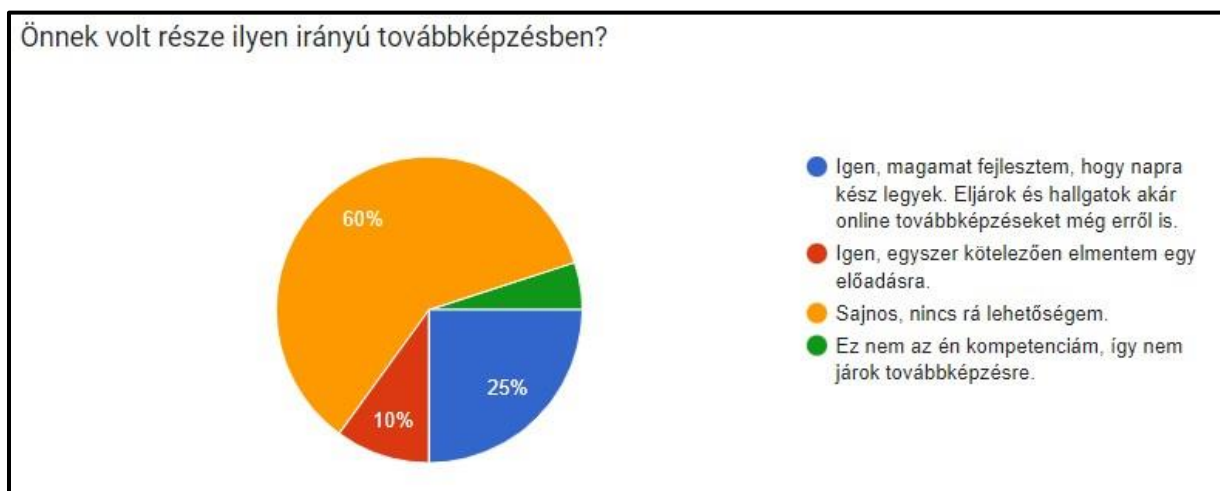
Negyedik helyen a válaszadók a szexuálpszichológus, illetve „profi szakember” részvételével vezetett csoportmunkákat jelölték meg (4 válasz), ami meglátásom szerint még kics csoportban is nagyon sokat segít, nem csak pedagógusoknál, hanem kisgyerekeknél is.

Végezetül ötödik helyen az online modern propagandaanyagok használatát (3 válasz) és az egyéb szervezetek által vezetett felvilágosítással kapcsolatos továbbképzéseket jelölték meg (1 válasz).

A válaszok közül kiemelnék egyet, miszerint javasolt lenne egy pszichiátriai vizsgálat, valamint a titoktartás kötelező betartása. Ez megerősíti azt a felvetést, miszerint a pedagógustársadalom sok esetben a saját magát sem tartja sokszor alkalmasnak a szexuális nevelésre, ami nagyon sajnálatos. Ami viszont a titoktartást illeti, ez valóban nem egy sűrűn átbeszél kritérium, hiszen bizonyos korig a szülőnek is nagyon sok beleszólása van a gyermek szexuális irányú felkészítésébe, azonban elgondolkodtató kérdés a 16 évnél idősebb gyerekeknél, főként a sajátos nevelési igényűeknél ez, hogyan tudna jól megvalósulni.

II/2.13. Továbbképzéseken történő részvétel aránya

Mivel előzőleg a lehetséges irányokra kérdeztem, ezt követően arra irányult a kérdésem, hogy a kitöltők maguk vettek-e már részt szexuális neveléssel kapcsolatos fejlesztő foglalkozáson vagy továbbképzésen.

12.sz. ábra: Továbbképzésen résztvevők aránya

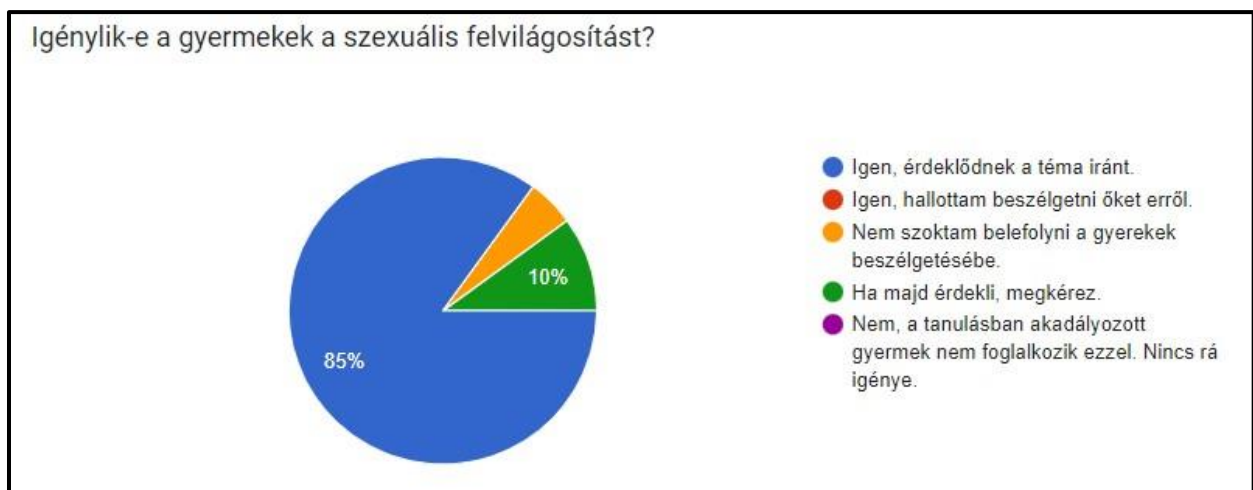
Készítette: Hocza Krisztina

Az eredmény sajnos nagyon elkeserítő, a válaszadók 65%-a nem vesz részt ilyen képzéseken annak ellenére, hogy a korábbi kérdések alapján a többség válaszolta azt, hogy fontosnak tartja a szexuális felvilágosítást (megkérdezettek 80%-a).

Csupán 25% (5 fő) mondta azt, hogy saját magát fejleszti 10% (1 fő 20-as, 1 fő 30-as, 1 fő 40-es és 2 fő 50-es korosztály) mondta azt, hogy kötelező jelleggel elment, ugyan, de nem azért mert képezni akarta magát (2 fő – 1 fő 30-as és 1 fő 40-es korosztály). 5% (1 fő) véleménye szerint, mivel nem az ő kompetenciája a szexuális nevelés, így nem jár képzésre (1 fő 20-as korosztály).

II/2.14. A gyerekek igénye a szexuális nevelésre

Mivel az előző kérdésben már megtudhattuk, milyen arányban képzik magukat a gyógypedagógusok, a következő kérdésben azt szerettem volna megtudni, hogy a gyerekek körében is van-e rá igény, hogy meghallgassák őket, esetleg kérdéseikre választ kapjanak.

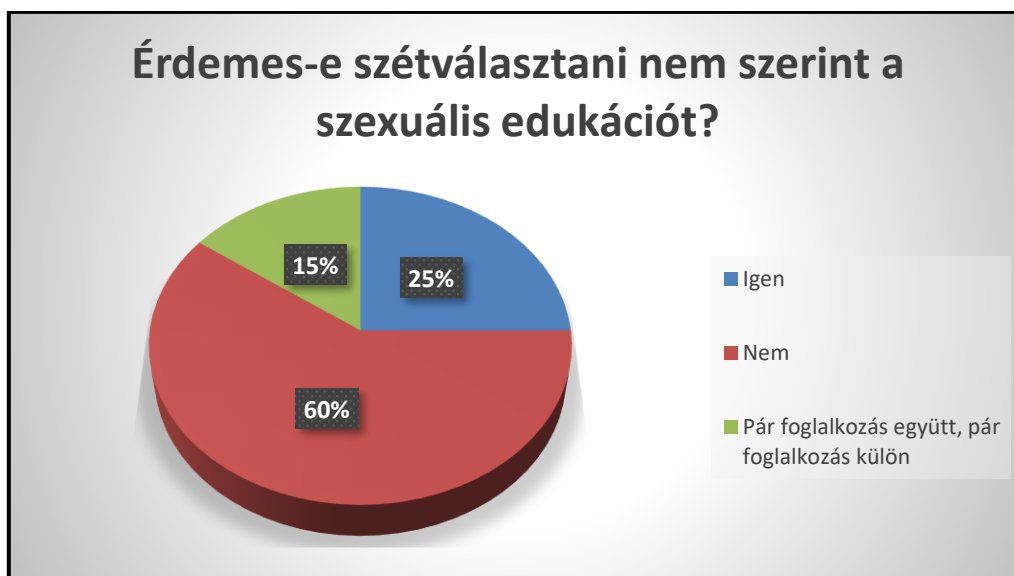
13.sz. ábra: Gyerekek szexuális felvilágosítási igénye

Készítette: Hocza Krisztina

Az adatok szerint, elsősorban többségben vannak, akik szerint a gyerek igénylik a szexuális felvilágosítást (85%). 10% véleménye szerint (1 fő 20-as és 1 fő 40-es korosztály), ha érdeklődnek a téma iránt a gyerekek, akkor jelzik (2 fő) és 5% nem folyik bele a gyerekek beszélgetésébe, ezért nem mond véleményt (1 fő 20-as korosztály).

II/2.15. A gyerekek különválasztása

Mivel a szex kérdése a fiatalok körében „vicceskedő” és elbagatellizáló, főleg nagyobb csoportban a következőben azt a kérdést tettem fel a kitöltőknek, hogy szerintük érdemes lenne-e külön választani a gyerekeket egy-egy ilyen foglalkozáson.

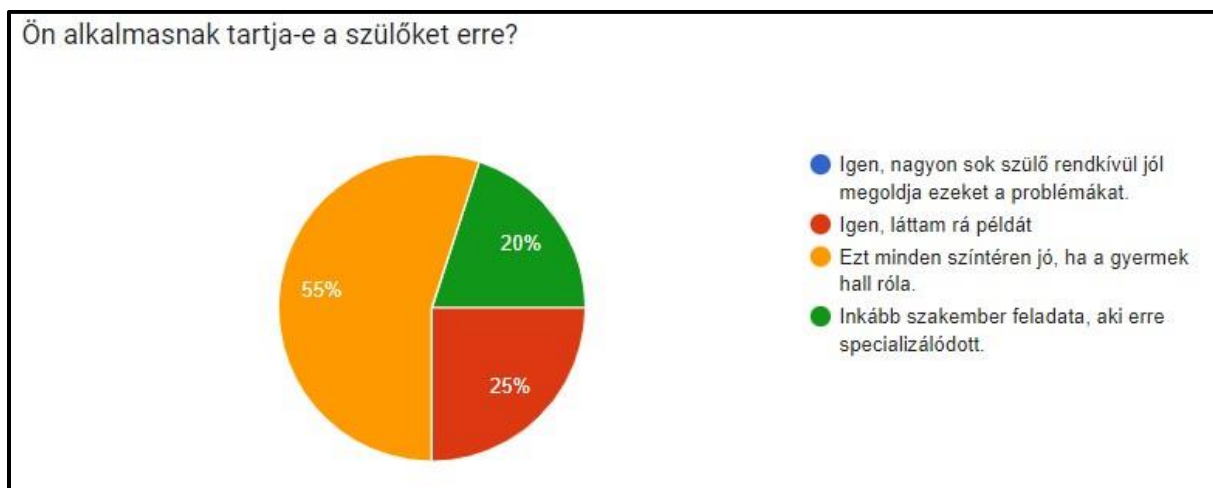
14.sz. ábra: Gyerekek szétválasztása szexuális edukációnál

Készítette: Hocza Krisztina

A válaszadók többségükben (60% - 15 válasz) nem választanák el a két csoportot, mivel szerintük fontos, hogy mindkét nem hallja a másakra vonatkozó információkat és ne csak abból tanuljanak, ami csak a férfiakra vagy csak a nőkre nézve fontos. 25% szerint vannak témák, amiket nem szívesen beszélnek meg egymás előtt vagy az ellenkező nem előtt, illetve külön magyarázatra szorulnak nemenként (5 válasz), és 15% válasz alapján a gyerekeknek kell elválasztva és együtt is kapniuk, illetve hallgatniuk ilyen előadásokat, főleg ha lehet kérdezni (3 válasz).

II/2.16. A szülők alkalmassága

Talán a gyógypedagógusok után a legfontosabb ebben a témában a szülők hozzáállása és nyitottsága, illetve, az hogy, hogyan viszonyulnak az ilyen témákhoz a saját gyerekekkel szemben. Ezért érdekelt pedagógusi szemmel, mi a tanárok véleménye, hogy a szülők alkalmasak-e egy ilyen felvilágosításra vagy inkább szakember lenne alkalmasabb, aki erre a területre specializálódott.

15.sz. ábra: Szülők alkalmasságának vélemény megoszlása

Készítette: Hocza Krisztina

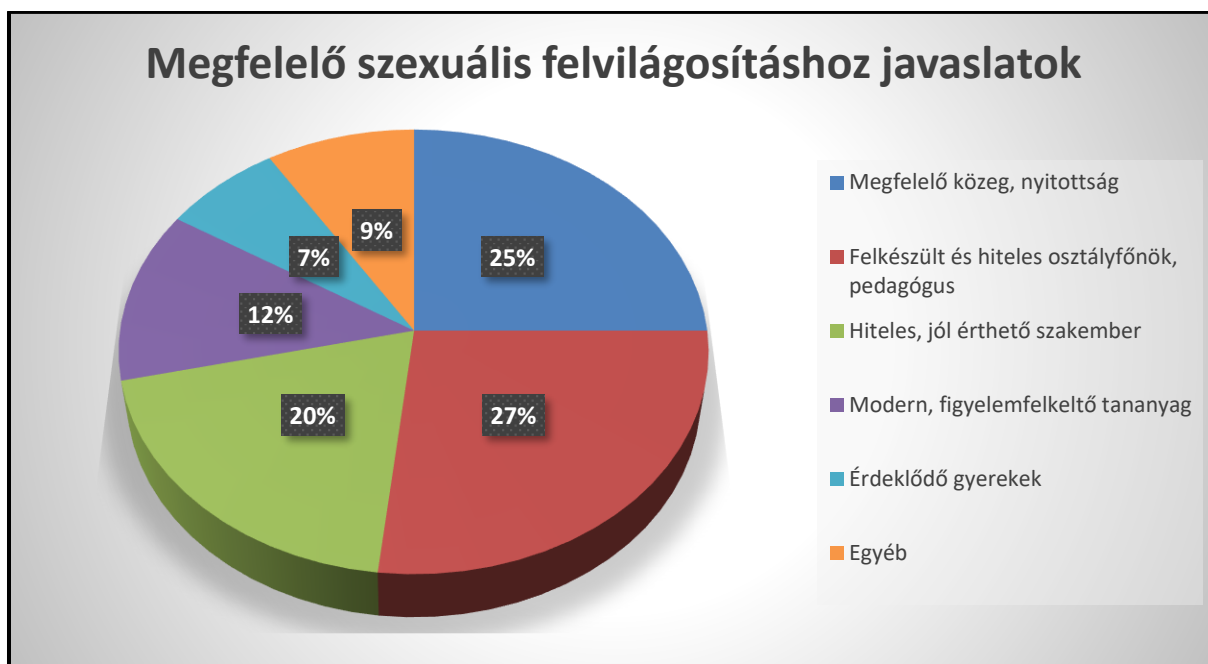
Kissé megosztóbb kép alakult ki a válaszokból. A többség, 55% arra szavazott, hogy nem kell különválasztani, akárkitől is hall a gyerek hasznos információkat, vagy kap figyelmet a kérdésre, mindenképp a hasznára válik (11 fő). 25% viszont kifejezetten a szülőket javasolja, mivel több jó példát is látott rá (5 fő - 2 fő 40-es, 3 fő 50-es), és 20% mondta azt, hogy mindenképp szakemberre bízna (4 fő - 2 fő 30-as, 1 fő 40-es és 1 fő 50-es korosztály).

II/2.17. A megfelelő felvilágosítás mibenléte

Sokat kérdeztem a résztvevőket arról, hogy emberileg milyen tényezők vannak, amik befolyásolhatják a szexuális nevelést, most azonban az érdekelt, hogy szerintük milyen körülmények szükségesek egy oktatáshoz, hogy azt mondhassuk: „megfelelő volt”.

Itt ismét szabad kezet kaptak a válaszolók, legalább 3 szempontot kértem, hogy írjanak le. A válaszaikat az alábbi kategóriákba tudtam besorolni:

- Megfelelő közeg, nyitottság
- Felkészült és hiteles osztályfőnök, pedagógus
- Hiteles, jól érthető szakember
- Modern, figyelemfelkeltő tananyag
- Érdeklődő gyerekek
- Egyéb

16.sz. ábra: Megfelelő szexuális felvilágosításhoz javaslatok, vélemények

Készítette: Hocza Krisztina

A leggyakoribb válasz a felkészült és hiteles pedagógus vagy osztályfőnök volt (15 válasz), második lett a megfelelő környezet és közeg, nyitott hozzáállás (14 válasz), és harmadik a hiteles, jól érthető szakember (11 válasz). Amit ezek után kiemelnék a legkisebb arányú 'Egyéb' kategória, mivel volt pár gondolat, ami a fentiekbe nem sorolható azonban elgondolkodtató válaszok:

„Munkamegosztás a pedagógus és a szülő között.” – 20-as korosztály

„Objektív hozzáállás.” – 40-es korosztály

„Tabuk nélküli társalgás, őszinteség.” – 30-es korosztály

Véleményem szerint ezek is olyan gondolatok, amik egyáltalán nem elhanyagolhatók és mindenképp szükséges a megfelelő felvilágosításhoz, különösen, ami a pedagógus és a szülő közös munkáját illeti.

II/2.18. A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai

Mivel tapasztalatom szerint a sajátos nevelési igényű gyermekeknél is a kezeletlen szexuális frusztráció, igenis tud problémákat okozni, ezért szerettem volna megtudni, hogy pedagógus társaim hasonló véleményen vannak-e.

Ön szerint a nem megfelelő szexuális nevelés, felvilágosítás kihat a gyermek viselkedésére?

17.sz. ábra: A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai

Készítette: Hocza Krisztina

A fenti kimutatásból is látszik, hogy 80%-a megkérdezetteknek egyetért a fenti gondolatokkal, miszerint nem megfelelő viselkedéshez és agresszióhoz vezethet (16 fő). Mindössze 20% nem tudta megmondani biztosra, hogy érdemben a nevelés/felvilágosítás kihat-e a gyermek viselkedésre (4 fő- 1 fő 20-as, 2 fő 40-es és 1 fő 60-as korosztály).

II/2.19. Szakmai javaslatok a szexuális neveléshez

Bár későbbiekben én is kifejttem gondolataimat a szexuális nevelés fejlesztéséhez, a megkérdezett csoportnak is lehet több olyan tapasztalata, gondolata, amit érdemes kiemelni, ezért kértem őket, hogy fejtssék ki bőven gondolataikat. Ezekből kiemelnék párat:

„Lehessen róla beszélni legálisan...”

„Minél előbb be kellene vezetni, mert égetően sürgős lenne, a gyerekek a szünetekben pornót néznek már 4.osztályban is, nyolcadikig meg se kellene engedni, hogy okostelefon legyen náluk.”

„Egyrészt legyen erre egy külön tantárgy, ne csak más tantárgyakban jelenjen meg egy óra erejéig. Ehhez hozzájön az, hogy egy külön tanár is legyen, aki ezeket az órákat tartja és jártas a témában, megfelelő kompetenciákkal rendelkezik. Szükséges lenne minél több eszköz használata, például kisfilmek, videók közös megnézése, elemzése. Különféle segédletek, könyvajánlások, ha valaki egyes témákban még inkább el szeretne mélyedni.”

„Folytatólagosan kellene művelni, nem egy-egy alkalommal. Többféle szakember bevonásával (védőnő, orvos, ifjúságvédelmi szakember, pszichológus, stb.) Jó lenne, ha kidolgozott tananyaga lenne. Például a hittan helyett ezerszer hasznosabb tárgy lenne!!! Testi és hosszabbtávú lelki egészséget is jobban elősegítené, ha nem a vallást helyezné az állam, hanem egy boldogabb, szorongásmentesebb élet lehetőségét adná meg egy komplex tudással az emberi kapcsolatokról és benne az emberi szexualitásról.”

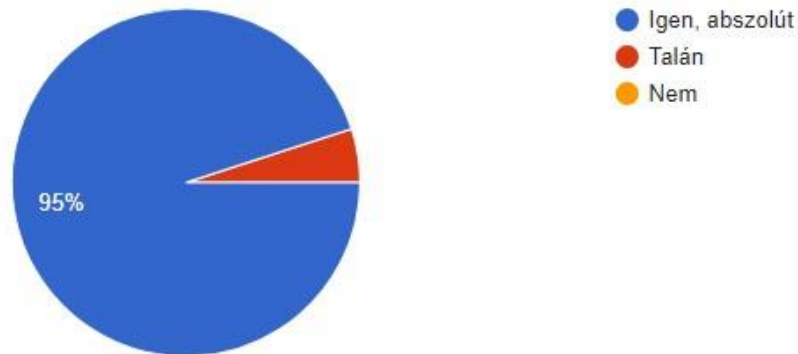
„Mindenképpen már a korai életkorban elkezdeném, hiszen főleg a lányok már nagyon korán menstruálnak, ezáltal éretté válnak a gyermekvállalásra. Emellett, mivel középiskolában dolgozom, gyakran hallom a fejlesztésre szoruló tanulóktól (főként fiúk), hogy milyen elvárásaik vannak a szexszel kapcsolatban, amiket pornófilmekben láttak. Úgy gondolom, feltétlenül tudatosítani kellene bennük, hogy amit ott látnak, nagy százalékban nem felel meg a mindennapi aktusoknak. Fontosnak gondolom továbbá, hogy hagyjuk a tanulókat kérdezni, a témán belül bármiről, hiszen rajtunk kívül mástól lehet, nem kapnak választ.”

A hozzászólások többsége hasonló, folyamatosan visszatérő javaslat a külön tantárgy, megbízható felkészült oktató (külsős vagy ismerős pedagógus) és a korai életkori kezdés. Ezen vélemények összecsengenek, mind a külföldi, mind a hazai szakértők véleményével, ami jól tükrözi, hogy a szexuális neveléssel kapcsolatos problémák, meglátások szinte mindenhol azonosak.

II/2.20. A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség közötti összefüggés

Utolsóként azt kérdeztem a gyógypedagógusoktól, hogy szerintük van-e hatása a szexuális nevelés/felvilágosítás meglétének - vagy épp hiányának – a serdülőkori terhességre vagy a nemi úton terjedő betegségek kialakulására.

Ön szerint a megfelelő szexuális nevelés, felvilágosítás befolyásolja-e a serdülőkori terhességet, valamint a nemi úton terjedő betegségek kialakulását?

18.sz. ábra: A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség és a nemi betegségek közötti összefüggés véleménye

Készítette: Hocza Krisztina

A fenti ábra önmagáért beszél: 1 fő kivételével (40-es korosztály), mindenki szerint teljes mértékben összefügg, amit több hazai és nemzetközi felmérés és kutatás is megerősít.

II/3. Szexuális nevelés a tanulásban akadályozott gyermekek szüleinek szemszögéből

II/3.1 Szex, mint tabutéma (szülők)

A gyógypedagógusok után, a szülők körében is feltettem ezt a kérdést, hiszen az ő részükről lehet más a megközelítés. Feltételezésem szerint, egy családi légkörben talán már oldottabb a hangulat ezzel a témával kapcsolatban.

19.sz. ábra: A szex mint tabu téma kérdésének megoszlása (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

Meglepő módon ez a kérdés korántsem olyan egyértelmű, mint a gyógypedagógusok esetében. Ennek egyik oka lehet, hogy a szülők sokkal többen tudnak őszintén beszélni a szexről, lévén csak a saját gyermekükkel szükséges foglalkozniuk. Ezzel szemben egy pedagógusnak jóval több morális és jogszabályi kötelezettsége van nagyobb gyermekcsoportokkal szemben, amihez eltérő hozzáállás és magatartás társul.

II/3.2. Szexuális nevelés vagy szexuális felvilágosítás (szülők)

A két fogalom közötti különbség felismerése itt is kardinális kérdés volt. A gyógypedagógusokhoz hasonlóan egyéni válaszokat kértem arra vonatkozóan, hogy mi a különbség a két fogalom között. Ahogy korábban, úgy itt is kiemelnék párat:

„A felvilágosítás egyoldalú, egyszeri alkalommal történik általában, nem vizsgál meg nézőpontokat, különböző helyzeteket, a nevelés jobban bevonja a tanulót, példákat kínál az eltérő szituációk kezelésére, megoldására, segít elsajátítani és a későbbiekben alkalmazni ezeket.”

„Az első egyszeri alkalom, a második folyamatos irányítás, útmutatás.”

„A felvilágosítás, hogy mi a szex, szexualitás. A nevelés, hogy hogyan kell viselkedni akár fiúként, akár lányként ebben a témában.”

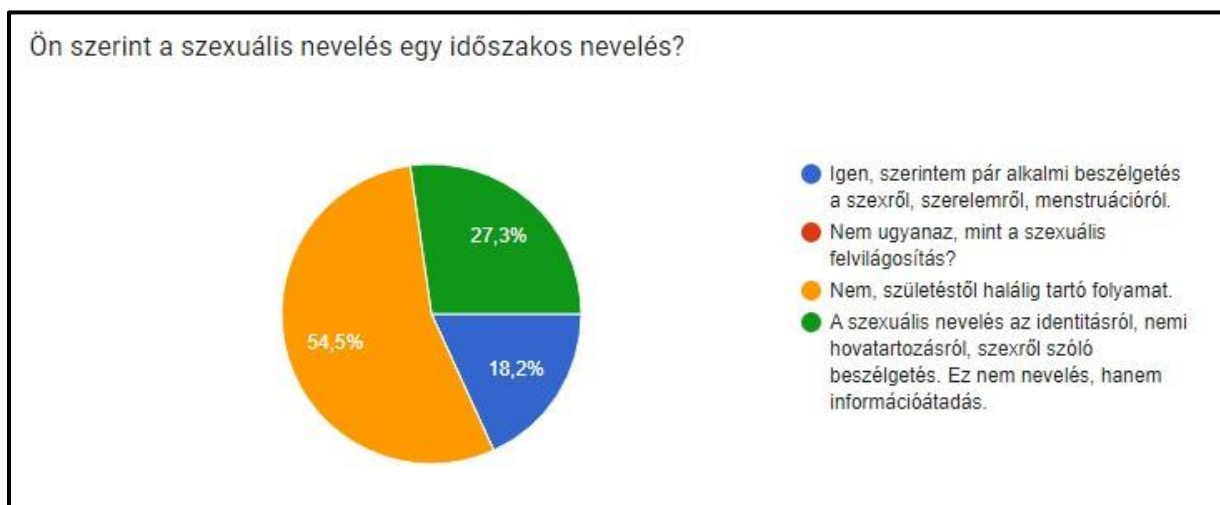
„A kettőnek közel kellene állnia egymáshoz, de jelenleg a gyakorlatban a szexuális felvilágosítás csak a biológia tények átadásáról szól. Szerintem ezzel szemben a szexuális nevelés feladata, hogy akár egyénileg is felvilágosítást, támogatást adjon a gyerekeknek (de akár a felnőtteknek is.)”

„Az egyik az iskola, a másik a szülő feladata.”

Ahogy látszik többségükben a szülők is ugyanúgy értékelték a két fogalom közötti különbséget, csupán 1 esetben kaptam azt a választ, hogy semmi különbség nincs a két fogalom között. A válaszok túlnyomó része felelősségi körében (szülő vagy pedagógus), vagy pedig az ismeretek átadásának mélységében különbözteti meg a felvilágosítást a neveléstől.

II/3.3 Szexuális nevelés időtartama (szülők)

Ennél a kérdésnél számítottam nagyobb véleménykülönbségre, mivel nevelés a szülők esetében általában fiatal felnőttkorig tart, szemben egy pedagógusnál, aki egy életen át is tanít, akár több nemzedéket is.

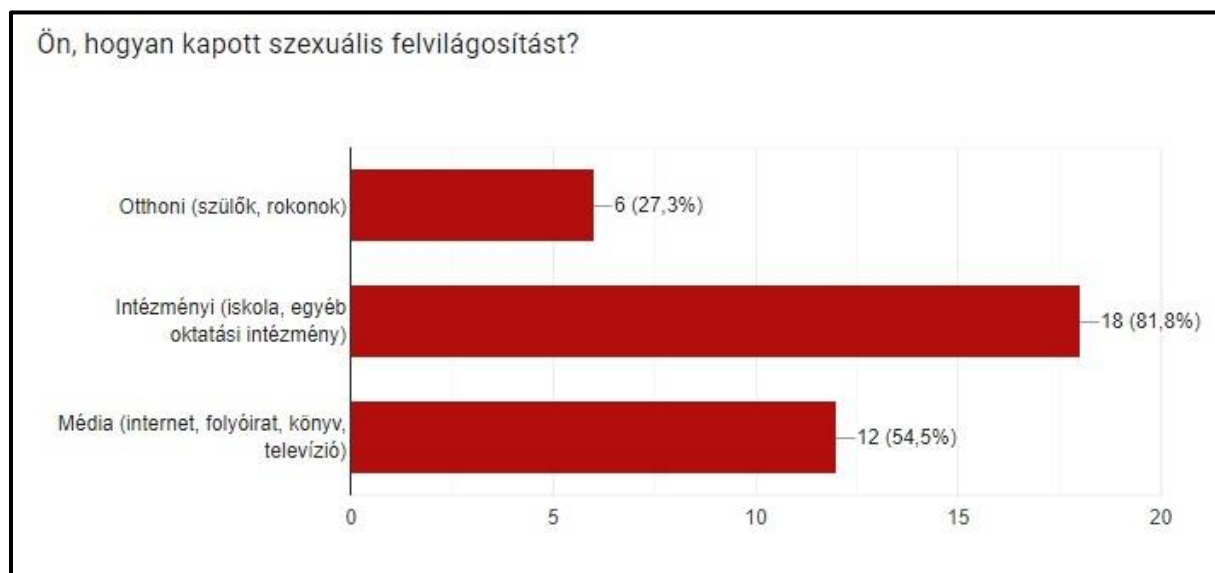
20.sz. ábra: A szexuális nevelés időtartamáról alkotott vélemény (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

Az ábrán jól látszik, hogy szemben a gyógypedagógusok 2 kategóriájával, itt megjelenik egy harmadik is, mégpedig az alkalmi beszélgetés. Ez a nagyobb szórású eredmény azért érdekes, mert az előző kérdésnél a nagy többség határozottan mondta azt, hogy a nevelés más, mint a felvilágosítás, mégis volt 27,3% aki gyakorlatilag egy szintre tette a nevelést a felvilágosítással, míg 18,2% szerint a nevelés kimerül pár beszélgetésben. A halálig tartó folyamatot csak kis többséggel választották a kitöltők (54,5%).

II/3.4 Szexuális felvilágosítás megkapása (szülők)

Ennél a kérdésnél annyi változást eszközöltem, hogy csak 3 csoportból volt lehetősége választani a szülőknek. Ez az otthoni környezet (szülők, rokonok), intézményi keretek, és a média volt. Itt viszont több választ is adhattak a kitöltők.

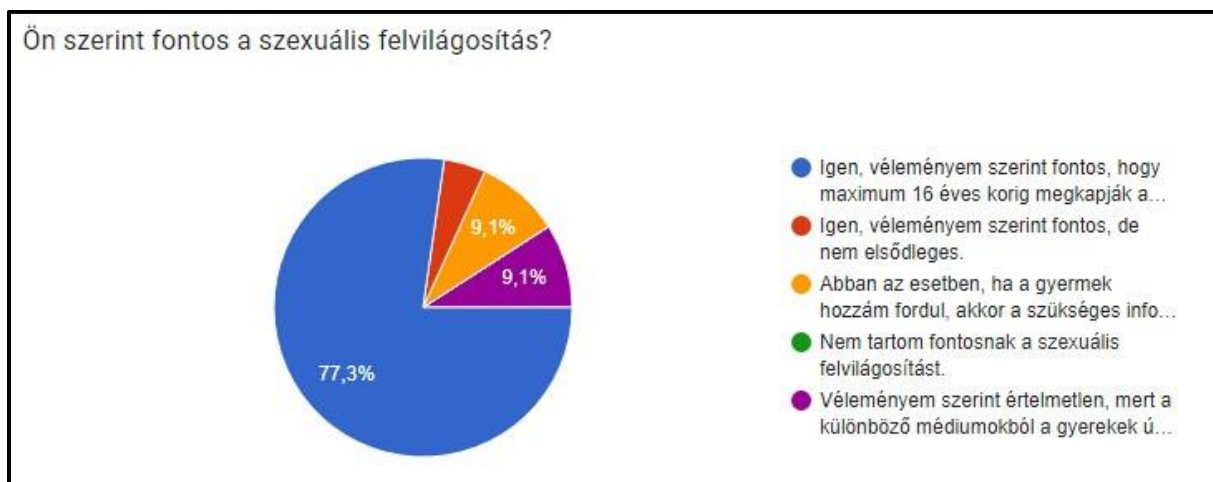
21.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás színterei a kérdezettek körében (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A pedagógusoknál is több válasz volt, viszont ott az otthoni és az intézményi területek egyformán dominánsak voltak. A szülőknél kiugróan magas az intézményi kategória, míg második helyen a média áll. A szülői részt jelölők gyakorlatilag a fele a médiát jelölők számának. Az ábra alapján kijelenthető, hogy a szülők esetében a család csak minimális szerepet játszott a szexuális információk megszerzésében.

II/3.5 Szexuális felvilágosítás fontossága (szülők)

A szülőknél a szexuális felvilágosítás fontossága ugyanúgy érdekes vizsgálati szempont, de az ő esetükben a válaszok sokkal jobban megoszlának, mint a gyógypedagógusoknál.

22.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás fontosságának vélemény megoszlása (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

Közel ugyanannyian válaszolták azt, hogy legkésőbb 16 éves korig meg kell kapniuk a gyerekeknek, de arányaiban többen válaszolták, hogy értelmetlen, mert a médiumokból előbb kap információt a gyerek. Természetesen itt már volt válasz arra, hogy csak akkor foglalkoznak a kérdéssel, ha a gyerek is kéri, ami a gyógypedagógusoknál értelemszerűen nem is merült fel, hiszen ők elébe mennek, ha látnak ráutaló jelet.

II/3.6 Intézményesített szexuális nevelés (szülők)

Mivel a 4. kérdésnél az intézményesített környezetet adták meg a legtöbben, egyértelműnek kellett lennie, hogy a többség szükségesnek tartja az intézményesített szexuális nevelést.

22.sz. ábra: Az intézményesített szexuális nevelés szükségességének vélemény megoszlása (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A válaszok a vártak szerint alakultak, de a gyógypedagógusokhoz képest nagyobb eltérés, hogy kevesebben mondták, hogy az 'iskolában lenne jó, de nincs rá lehetőség' és többen mondták, hogy 'jó, ha van, de nem baj, ha nincs'. A szülők hozzáállása „lazább” abban a tekintetben, hogy kapnak-e a gyerekek egyáltalán szexuális nevelést vagy sem.

II/3.7. Mikor és kinek a feladata a szexuális nevelés? (szülők)

A gyógypedagógusoknál itt a válasz szinte teljesen egyöntetű volt, miszerint ez a szülő és a pedagógus közös feladata.

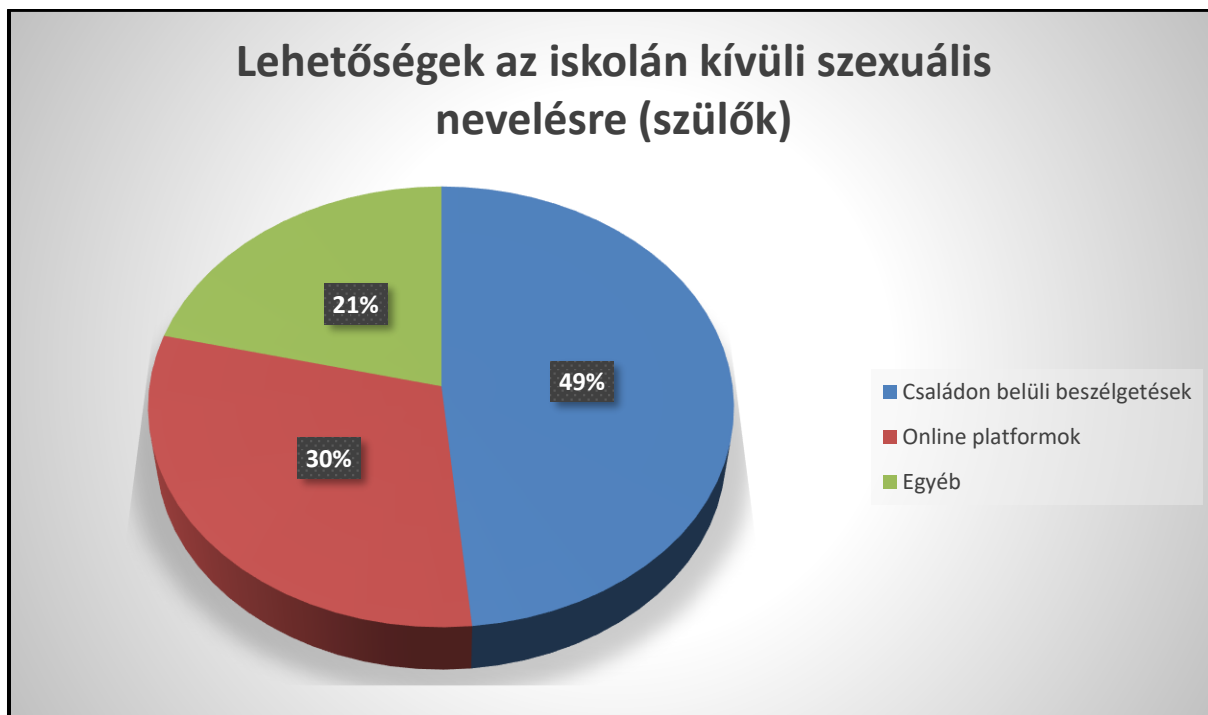
23.sz. ábra: A szexuális fejlesztés felelősségi körének véleménymegoszlása (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A válaszolók is egyetértettek többségében abban, hogy ez közös feladat, de kicsit már megjelenik a feladat áthárítása is. Hiszen jöttek válaszok azokra a lehetőségekre is, hogy 'az iskolában úgysis felvilágosítják őket' és az 'azonos nemű szülő feladata'.

II/3.8. Intézményen kívüli lehetőségek a szexuális nevelésre (szülők)

A pedagógusok után a szülőket is megkérdeztem, milyen tanórán kívüli lehetőségeket látnak ezen oktatás céljából. Ugyanúgy 2 ötletet írhattak, mint korábban, szabadon.

24.sz. ábra: Vélemények az iskolán kívüli szexuális nevelésre (szülők)

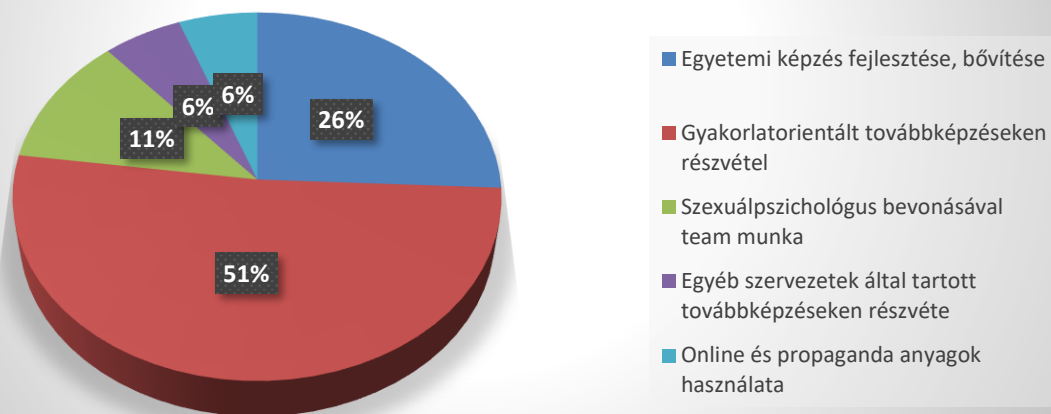
Készítette: Hocza Krisztina

Egy fogalomkört leszámítva, a szülők válaszai ugyanazon osztályokba sorolhatók, mint a pedagógusoké. A szülők válaszaiból egyértelműen a család, illetve család közeli személyek (16 válasz) (testvér, unokatestvér, keresztszülők) jönnek ki elsődleges alternatívaként, míg második helyen az online platformok (10 válasz), harmadik helyen szorosan a szakemberek által vezetett beszélgetések (9 válasz). Az egyéb kategóriában (7 válasz) olyan ötletek merültek fel, mint a közösségi ház, nonprofit szervezetek, ifjúsági iroda, vagy szakkönyvek egyéni feldolgozása. Láthatóan a szülőknél a család a legerősebb iskolán kívüli helyszín az ilyen irányú edukációra.

II/3.9. Gyógypedagógusok felkészítésének lehetséges irányai

Ismét egy olyan kérdést tettem fel, ahol a válaszadók 2 önálló választ adhattak meg a gyógypedagógusokkal megegyezően.

Gyógypedagógusok/pedagógusok szexuális neveléssel kapcsolatos továbbképzési lehetőségei (szülők)

25.sz. ábra: (Gyógy)pedagógusok szexuális neveléssel összefüggő továbbképzési lehetőségei (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

Nagyon hasonló válaszok születtek a gyógypedagógusokéhoz, csupán 1 tárgykör nem jelenik meg érdemben (az egyéb szervezetek által tartott továbbképzések). A tanárokéhoz hasonlóan - csak nagyobb arányban - a szülők is úgy vélik, hogy a gyakorlatorientált továbbképzések a leghatékonyabbak (18 válasz) és emellett az egyetemi képzés fejlesztése, bővítése (9 válasz). Érdekes módon a többi 3 kategória, ugyanolyan százalékos arányban oszlik meg a 2 válaszcsoporthoz.

II/3.10. A gyerekek igénye a szexuális nevelésre (szülők)

A pedagógusok nap mint nap találkoznak a gyerekek kérdéseivel, akár tanórán, akár szabadidőben (óráközi szünet), a szülők ezzel ellentétben, csak akkor szembesülnek ezzel, ha családi légkörben gyakori a mély és tartalmas kommunikáció, bizalmas a légkör és rugalmas a hozzáállás, illetve ha meg akarják látni, hogy a gyermek érdeklődése „új területre” tévedt.

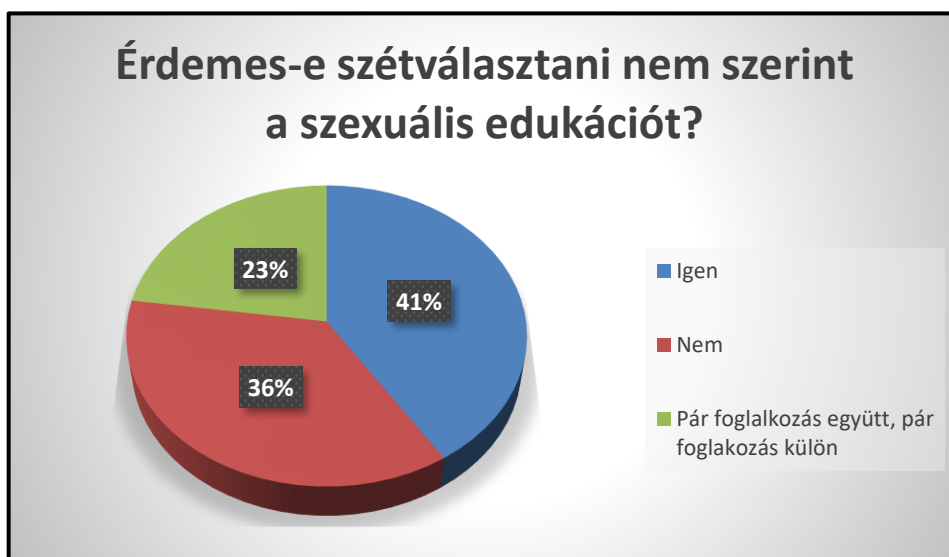
26.sz. ábra: Gyerekek szexuális felvilágosítási igénye (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A szülők is egyetértenek többségükben, a gyerekek nagyon is érdeklődnek a téma iránt. Itt, ami nagyobb eltérés a 'ha érdekli, megkérdez' egyben megjelenik az 'igen hallottam beszélgetni őket erről'. Utóbbit a pedagógusok nem, előbbit kisebb arányban jelölték a szülőkhöz képest. A 'ha majd érdekli, megkérdez' lehetőség, azért nem szerencsés, mert ha nincs meg a megfelelő légkör, szülő-gyermek felhőtlen viszony, úgy a gyermeknek esze ágában nem lesz odafordulni segítségért a szülőkhöz.

II/3.11. A gyerekek különválasztása (szülők)

Ez a kérdés a szülők számára is megosztó lehet a saját vagy a gyerekeiknél átélt tapasztalatok alapján. Náluk is szabad válaszadási lehetőség volt az igen és a nem miéértjének megválaszolására, amit az alábbi ábrában foglalok össze:

27.sz. ábra: Gyerekek szétválasztása szexuális edukációnál (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

Érdekes váltás a szülők esetében a szeparációt támogatók többsége, szemben a pedagógusok véleményével. Emellett a 'Nem' választ adók aránya erősen közelít az 'Igen'-ekhez (1 válasz különbség van). Ami azt jelzi, hogy ez a kérdés a szülőknél, sokkal nehezebben egyértelműsíthető, mint a gyógypedagógusoknál.

II/3.12. Szülői vélemény a megfelelő szexuális tudás megszerzéséről

A 12. kérdésnél arról kérdeztem a szülőket, hogy szeretnék-e, hogy gyermekük megkapja a számára megfelelő és kielégítő tudást a szexualitásról.

28.sz. ábra: Szülők véleménye aszexuális tudás megszerzéséről

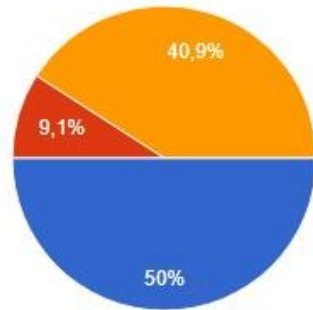
Készítette: Hocza Krisztina

A szülők több mint négyötöde egyetértett abban, hogy minél több helyről kap a gyermeke szexualitással kapcsolatos tájékoztatást, annál jobb. Azok, akik szerint csak a családon belül kellene ezt intézni, és akik pont nem a családon belül intéznék azonos arányában voltak (2-2 válasz).

II/3.13. Szülői beszélgetés a szexualitásról

A pedagógusoknál volt külön kérdés a szülőkre vonatkozóan, melyet már elemeztem, de érdekelt, hogy a szülők maguktól milyen arányban vettek már részt a saját gyermekük szexuális nevelésében, felvilágosításában.

Ön, mint szülő, beszélt már a gyermekével a szexualitásról, szexuális felvilágosításról?

- Igen, beszélünk/ beszélünk, hiszen ez az élet természetes része.
- Igen, beszélünk/ beszélünk, de számomra rendkívül kínos.
- Még nem beszélünk, mert nem kerestem meg ezzel a témával.
- Nem beszélünk / beszélünk, ezt egy...
- Nem beszélünk, nem is tudnám, hogy...
- Nem beszélünk, számunkra ez tabuté...
- Én úgy látom, hogy a gyermekemet n...

29.sz. ábra: Szülők részvétele a szexuális nevelésben

Készítette: Hocza Krisztina

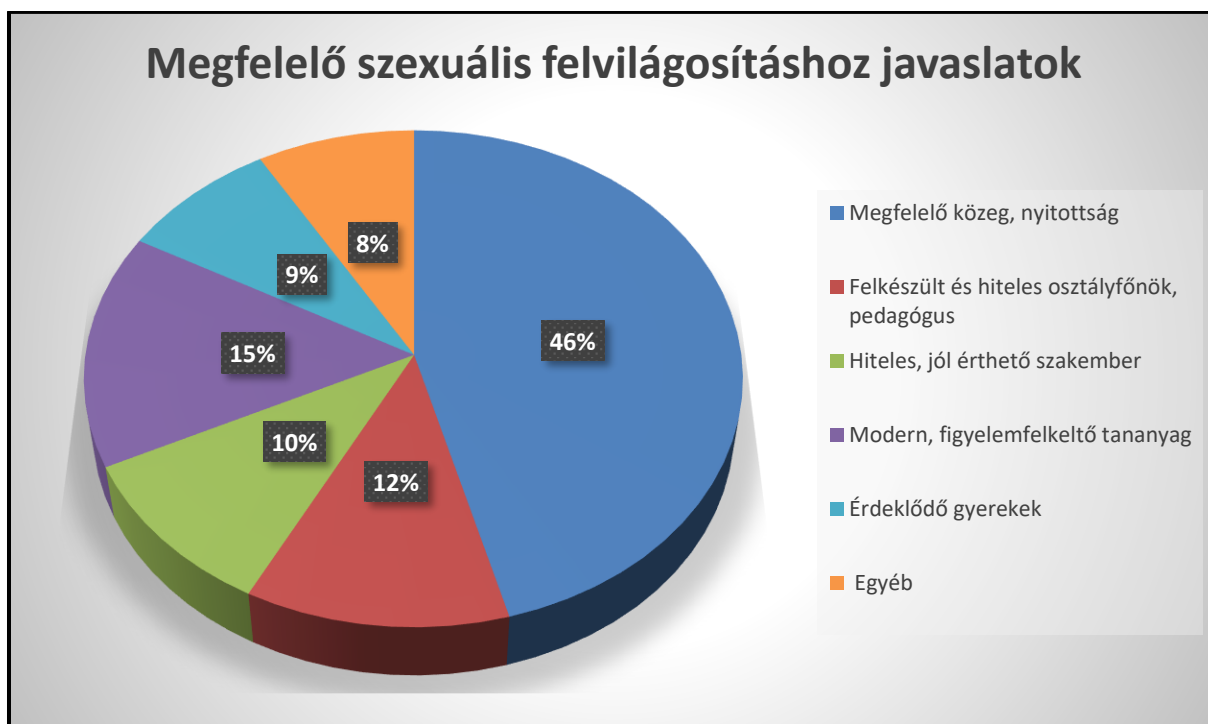
Annak ellenére, hogy 7 válaszlehetőség is volt a résztvevők 3 csoportba sorolták magukat:

- Igen
- Igen, de számára kínos a folyamat
- Nem, mert még nem kereste meg a gyermek ezzel a témával

A többség már beszélt a gyermekével a témával kapcsolatban, még ha kínos is volt neki (59,1% - 13 fő), a többi szülő (40,9% - 9 fő) nem jutott még el ide, vagy pedig nem volt szempont számára a beszélgetés kezdeményezése. Az előző kérdéshez viszonyítva egy kisebb ellentmondást vélek felfedezni, hiszen a válaszadók 81,8 %-a úgy véli, hogy az a legjobb ha a gyermek mindenhol hall ismertetőt. Jelen esetben pedig a válaszadók 40,9%-a még meg sem próbálta családon belül megvitatni.

II/3.14. Javaslatok a megfelelő szexuális neveléshez

A szülők véleménye a szexuális nevelés megfelelőségében ugyanolyan fontos, mint a gyógy-pedagógusoknál. Ezért kértem, hogy ehhez legalább 3 javaslatot írjanak, ők milyen lehetőséget látnak a megfelelő szexuális felvilágosításra.

30.sz. ábra: Megfelelő szexuális felvilágosításhoz javaslatok, vélemények (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A szülők szinte mindenkifelett a megfelelő közeget nevezeték a hatékony felvilágosítás első számú követelményének (27 vélemény). Második helyre került a modern, figyelemfelkeltő anyag (9 vélemény), harmadik helyen a felkészült pedagógus (7 vélemény), majd szinte közel annyi véleménnyel a hiteles szakember (6 vélemény) a prioritás a szülők számára. Az „egyéb” lehetőség alatt, a négy szemközti társalgást és a tabumentességet nevezték meg.

II/3.15. A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai (szülők)

A pedagógusoknál ez a kérdés 2 (igen és a talán) válasszal is rendkívül egyértelmű volt. Érdekelte, vajon a szülők is ilyen magabiztos hozzáállással vannak-e a témáról. A szülők érzékelik-e, milyen hatással van ezek a tudnivalók hiánya a gyermek viselkedésére.

31.sz. ábra: A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A gyógypedagógusokhoz hasonlóan a többség itt is azt mondta, hogy nem megfelelő viselkedéshez vezethet a nem megfelelő szexuális edukáció illetve annak hiánya (10 fő). Harmada a megkérdezetteknek nem mert biztos választ adni arra vonatkozóan, hogy hatással lehet a gyerekre (7 fő), míg 13,6 százaléka a megkérdezetteknek úgy vélte, egyáltalán nincs hatása (3 fő). A többi választ csak 1-1 fő jelölte meg.

II/3.16. Javaslatok a szexuális neveléshez (szülők)

A pedagógusokhoz hasonlóan a szülőket is kértem, hogy saját véleményyt írjanak le mi az, ami-ben látnak fejlődési vagy fejlesztési lehetőséget a gyerekek szexuális nevelését illetően, hiszen számukra is fontos, hogy gyermekük megkapjon minden tudnivalót a témával kapcsolatban. Itt is kiemelnék pár választ:

„Válaszoljanak a gyerek életkori kérdéseire, legyen informatív, teremtsen bizalmi légkört, lehessen beszélni a másságról, a biológiai és társadalmi nemekről, a nemi szerepekről, a családi életről, a szerelemről és szeretetről, a biztonságos szexről, a veszélyek felismeréséről, a kölcsönös bejegyzés fontosságáról, a védekezésről, szexuális úton terjedő betegségekről, a testről, önismeretről, a kapcsolatokról...”

„Ne essenek túlzásokba. Csak megfelelő, nyugodt légkörben beszéljessenek a témáról. Ne csúfolják, ne nevéssék ki egymást a gyerekek. Minden kérdésre kapjanak az életkoruknak megfelelő választ”

„Nem csoportos foglalkozás, hanem több privát, kisebb csoportos foglalkozások, amely során a féltékeny fiatalok is jobban meg tudnának nyílni. Férfi és női előadó egyaránt. Akár anonim módon kérdések feltevése.”

„Egyeztetni kéne a szülővel mi a terv, van-e vagy nincs, ha van, akkor milyen mélységig és mikor kezdik”

„Teljesen mindegy, a gyermek felvilágosítja magát a neten, ha érdekli.”

Bár láthatunk ráhagyó választ is a felsoroltak között, többségük azonban mégis, a korábbi felméréssel megegyezően elfogadó környezetet tartanak fontosnak, és főként azt, hogy a gyerekek kérdezhessenek anélkül, hogy megbélyegeznék őket a társaik vagy esetlegesen mások. Kiemelendő a hozzászólás, miszerint szükségesnek tartják a szülővel történő egyeztetést az edukáció megkezdése előtt, és a férfi és női előadó váltását a hitelesség fenntartásához.

II/3.17. A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség közötti összefüggés (szülők)

Utolsó kérdésként a szülőknek is feltettem, hogy szerintük van-e hatása a szexuális nevelésnek a serdülőkori terhesség vagy a nemi betegségek kialakulására.

32.sz. ábra: A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség és a nemi betegségek közötti összefüggés véleménye (szülők)

Készítette: Hocza Krisztina

A szülők – ahogyan a gyógypedagógusok is – többségében egyetértenek abban, hogy nagyon is van összefüggés a felsorolt negatív következmények és az edukáció között. Csupán 6 fő válaszolta, hogy nem biztos abban, hogy az oktatás megléte/nem léte hatással lehet ilyen mértékben a gyerekek életére. Vajon az a gyermek, aki nem kap/ alig kap oktatást, felvilágosítást, honnan vegye azon ismereteket, mint a nemi úton történő betegségek megelőzése, jelenléte, esetlegesen a tünetei. Ezeket rendkívül fontosnak tartom megvitatni, hiszen sok esetben az egészség komoly romlásához vezethetnek.

II/4. A kutatási eredmények összevető bemutatása

A kielemezett kutatási válaszokból az alábbi konzekvenciákat szűrtem le az egyes kérdéseknél:

II/4.1. Mindkét csoportot érintő kérdések

A szex mindkét csoport szerint a mai napig egy nem kívánatos téma, azonban a megkérdezett szülőknél igen szoros volt az igenek és a nemek aránya, ami azt mutatja, hogy a szülők esetében egyre kevésbé tabu a szex, mint téma a gyerekekkel történő kommunikációban. Ehhez természetesen hozzá kell venni, hogy a szülőknek jóval több szabadságuk van a kommunikáció megválasztásában saját gyerekekkel, mint a pedagógusoknak az iskolákban.

A szexuális nevelés és felvilágosítás közötti különbséget mindkét csoportban a többség szétválasztotta és a nevelést a felvilágosításhoz képest egy jóval hosszabb, több témát átfogó mélyebb ismeretátadásként azonosította.

A szexuális nevelés hosszúságára vonatkozó kérdésnél is a többség mindkét csoportnál egyetértett abban, hogy akár egész életen át tartó folyamat, de míg a gyógypedagógusoknál ezt a választ 90% válaszolta, a szülőknél csak 54,5%, mivel őket jobban megosztotta a kérdés. A relatív kisebbség gyakorlatilag egyszerű információátadásnak, illetve pár alkalmi beszélgetésnek titulálta a szexuális nevelést, ami inkább a szexuális felvilágosításra igaz. Annál a válaszadónál egy kissé ellentmondást vélek felfedezni, aki szerint nem egy hosszabb folyamat, hiszen a második kérdésnél részletesen kifejtették a kettő közti különbséget.

A szülők és pedagógusok saját szexuális felvilágosításuk elsődleges helyénél már eltérőbb képet adtak, míg a pedagógusoknál a relatív többség egyenlően (30-30%) mondták azt, hogy vagy a családon belül vagy pedig oktatás intézményben kapták információt a szexről, és a média csak szerény 10% kapott.

A szülők nagy többsége az iskolát, második helyen pedig a médiát jelölte meg, a legkevesebb szavazatot a család kapta, ami azt mutatja, hogy a szülők többsége már nem tekint a családra elsődlegesen a szexuális felvilágosítás fontosabb színterére, hiszen többségükben ők sem ezen a csatornán kaptak tájékoztatást.

A szexuális felvilágosítás fontosságában is nagy egyetértés volt a két csoport között. Közel azonos százalékban mondták azt, hogy a felvilágosítást a gyerekek maximum 16 éves korig meg kell, hogy kapják. A szülőknél azonban nagyobb volt azon válaszadók aránya, akik úgy vélik a felvilágosítás értelmetlen, mert a médiumokból elérhető videó és képanyagok előbb gyakorolnak hatást a gyerekekre. Minek következménye lehet az interneten található tartalmak, melyek káros önképet alakíthatnak ki a gyermek személyiségfejlődése során.

Az intézményesített szexuális nevelésnél is a többség véleménye azonos volt abban, hogy mindenképp szükséges, de a pedagógusoknál a határozott igenek aránya 10%-al magasabb volt, mint a szülők esetében. Látványos eltérés a szülők esetében, hogy közel 23%-a válaszadóknak úgy gondolja jó, ha van, de nem baj, ha nincs, és egyedül náluk jelent válaszként, hogy ez a fajta nevelés kizárólag a szülő felelőssége. Természetesen nem lehet hagyni ennek az oktatását kizárólag az intézményre vagy a családra, hiszen a gyermeknek szüksége van egy objektív tudásátadásra, illetve egy bizalmas személyre, kinek felteheti meglévő kérdéseit.

Ami a szexuális felvilágosítás felelősét illeti, itt is egyetértés volt, hogy a szülő és a pedagógus közös feladata, de a tanároknál – az elenyésző 5%-is kisebbséget leszámítva- szinte egybehangzó volt a vélemény, míg a szülőknél kisebb felelősségvárás mutatkozik az iskola felé és 9,1% úgy véli csak akkor szükséges ezzel foglalkozni, ha a gyerek magától kérdezi a szülőt. Ha jobban belegondolunk, valószínűleg azért ilyen nagy az eltérés a szülők és a pedagógusok közt, hiszen a szülők a családi nevelés során nagyobb lehetőségéből tud választani, míg a pedagógusnak nincs ennyi alternatívája (például a pedagógus szakmailag nem teheti meg intézményi keretek között, hogy figyelmen kívül hagyja).

A következő közös kérdésnél az iskolán kívüli szexuális nevelésnél, a szülők jóval kevesebb lehetőséget kategorizáltak, mint a pedagógusok. Az utóbbi csoport esetében a család és az online platformok mellett, javaslatok voltak kortárs szabadidős foglalkozásokra, és nagyon előre-mutató lehetőségként gyermekorvos, gyermekpszichológus, ápolónő által vezetett foglalkozásokon való részvételre.

A gyógypedagógusok szexuális neveléssel kapcsolatos fejlesztési lehetőségeinél mindkét csoport a gyakorlatorientált továbbképzéseket és az egyetemi képzés kibővítését tartotta a legjobb irányúnak, vagyis a megkérdezettek zöme a problémát is ugyanazokon a területeken látja, ami az egyetem hozzáállása az ilyen jellegű oktatáshoz és a kevés gyakorlati tapasztalat. Emellett sokatmondó a pedagógusok önbizalom és kiállás fejlesztési javaslata, ami főleg az idősebb korosztály esetében teljesen érthető igény. A korosztályokat tekintve a gyógypedagógusok körében, a húszas és harmincas korosztály része is tartózkodik ettől az oktatástól. Kutatásom elején, úgy véltem, hogy a fiatalabb korosztály rugalmasabban, érdeklődőbben áll a témával kapcsolatban. A válaszok viszont rácáfoltak, hiszen az említett korosztály vagy nem kezdett el érdeklődni a téma iránt, vagy nem is áll szándékában, mert úgy véli, nem tartozik a kompetenciája közé. Ezt véleményem szerint csak az tudná rövid időn belül kompenzálni, ha az egyetemi képzésbe beépítésre kerülne egy ilyen témájú kötelező tantárgy, ahol gyakorlati szituációkban is tréningezhetik magukat a leendő gyógypedagógusok.

A gyerekek szexuális felvilágosítással kapcsolatos érdeklődésére mindkét csoport többsége egyértelműen igent mondott. A pedagógusok ebben a témában is határozottabban állították ezt, mint a szülők. Náluk közel 20% gondolta azt, hogy csak akkor foglalkozik vele, ha kérdezik a gyerekek. A válaszok alapján a gyermekek érdeklődnek, kíváncsiak, mely természetes módon életkori sajátosság. Érdeemes végiggondolni, hogy mivel ártunk vagy teszünk jót a gyermek számára, ha beszélünk vele, még ha kellemetlen is, vagy hagyjuk, hogy megoldja magának, és előfordulhat, hogy teljesen téves, torz képet kap.

Arra kérdésre, hogy érdemes-e szétválasztani a gyerekeket – kivételesen – a csoportok nem azonos választ adtak meg többségük szerint. A pedagógusok túlnyomó része nem választaná szét őket, míg a szülőké igen. Bár mindkét csoportban volt olyan, aki azt javasolta, hogy legyen együtt és külön is, ezen válaszadók száma az igen/nem válaszok arányához viszonyítva teljes kisebbségben van. Ez a kérdés komoly fejtörést okozhat, hiszen mindkét magyarázat helytálló. Fontosnak tartom, hogy mindkét nem tudjon mindenről, de az is lényegesen fontos, hogy ez kötetlen, bizalmas, nevetés nélküli légkör legyen.

A megfelelő szexuális felvilágosítás mibenléténél a szülőknél és a gyógypedagógusoknál – bár azonos, vagy közelálló kategóriákból adtak választ – eltérően vélekedtek. A pedagógusoknál a 3 legfontosabb a tényező sorrendben a felkészült hiteles pedagógus, a megfelelő nyitott közeg és (külső meghívott előadónál) a hiteles szakember.

A szülők a megfelelő nyitott közeget tartották a legfontosabbnak, majd a modern figyelemfelkeltő tananyagot és ezután a felkészült pedagógust. Minden válasz véleményem szerint helyálló, hiszen ezek alapkövetelmények egy ilyen fontos felkészítés során.

A megfelelő szexuális nevelés és a gyerekek viselkedése közötti összefüggés kérdésére a két csoport ismét azonos véleményt mutatott a többségek válaszai alapján. Egyértelműen a nem megfelelő viselkedést társítottak hozzá. A szülők viszont sokkal sokrétűbben válaszoltak a kérdésre a pedagógusokhoz képest, akiknél a kisebbség szimplán nem biztos, hogy van összefüggés. A szülőknél nem a csak a bizonytalanok aránya nagyobb, de akadtak, akik szerint semmi összefüggés nincs, vagy nem hisz benne, mert ő sem kapott erről tájékoztatást. Fontos a gyermekek lelki világával is törődni és számításba venni, hiszen ezek tudása és megfelelő alkalmazása az élet velejárója. Azonban, ha a gyermekben az elnyomás miatt (meg nem tanított cselekvéssorok) komoly feszültség alakulhat ki. Mint tudjuk, az a bizonyos feszültség, valahol eresztésre szorul, mely legtöbbször az egyének viselkedésében jelenik meg. Ez lehet egy szorongó, visszahúzódó, esetleg agresszív viselkedésforma.

A szexuális nevelési javaslatoknál a két csoport helyzetéből fakadóan, teljesen más típusú szabad válaszokat adott. A pedagógusoknál előtérbe került a folyamatos kisgyerekkortól induló oktatás, külön tantárgy vagy foglalkozások keretében, a szülőknél pedig a fő szempont, hogy a gyerekek a feltett kérdéseikre egy hiteles szakembertől kapjanak választ, minél kisebb csoportban és (jogosan) merül fel a szülővel közös egyeztetés igénye a felvilágosítás megkezdése előtt.

Utolsó kérdésnél, ismét közös nevezőn voltak a megkérdezettek, mivel mindkét csoport elsősorban többséggel szavazott arra, hogy a szexuális nevelés/felvilágosítás nagyon is hatással van a serdülőkori terhesség kialakulására, vagy a nemi úton terjedő betegségek elkapására. Fontos megtanítani a gyermekeknek a védekezéssel kapcsolatos információkat, tudást, hogy azt a gyakorlatban is használhassák.

II/4.2 Gyógypedagógusok

A pedagógusok egyik külön kérdése arra vonatkozott, hogy tartott-e már szexuális felvilágosítást és sajnos a relatív többség nem tartott, de ezen válaszadók 72%-a szívesen foglalkozna a témával a későbbiekben, ami jó irány lehet.

Nagyon elkeserítő adat, visszacsatolás, hogy a kutatást kitöltő 20-as korosztály fele nem is tervez ilyen jellegű oktatást tartani, ami negatív képet fest a szexuális nevelés/felvilágosítás általuk látott vagy átélt tapasztalatairól. Az igen választ adók 66%-a nyilatkozta azt, hogy hasznos volt a gyerekeknek az előadás, de a fennmaradó kudarcnak illetve kellemetlennek élte meg.

Erre épült a pedagógusok következő külön kérdése, amiben azt kérdeztem tőlük szerintük az osztályfőnöki óra keretében tartott szexuális felvilágosítás elégséges-e. A relatív többség válasza szerint nem elég, és pár óránál jóval több alkalom lenne szükséges, sőt a nem választ adók 35%-a szerint erre teljesen külön tantárgy kellene. A kisebbségi válaszadók válasza is elgondolkodtató, hiszen elmondásuk szerint intézményükben egyáltalán nincs lehetőség óra keretében tartott szexuális felvilágosításra.

A pedagógusok tovább képzettségének mérésénél lesújtó eredményt kaptunk. A válaszadók 60%-a elmondása szerint, nem tud részt venni ilyen képzésen és további 5% szerint nem az ő kompetenciája ez a feladat, ezért nem is képezi magát ezen a területen. 35% ugyan azt válaszolta, hogy képezte már magát ezen a területen, de a válaszadók 28,5%-a csak kötelező jelleggel ment el, vélhetően munkáltató utasítás alapján. Természetesen, hogy ez komoly változást hozzon a jelenlegi oktatásba, egyfajta motiváció és elkötelezettség kérdése is. Amennyiben a válaszadók valós, igaz válaszokat mondtak, úgy aszerint jó esély lehet a változásra.

Hogy alkalmasnak tartják-e általában a szülőket a gyógypedagógusok szexuális felvilágosításra, a válaszadók négyötöde helyeselt, míg 20% szerint ez inkább szakember feladata. A nagy többség szerint igazából bárhol is kapja a felvilágosítást a gyermek, az mindenképp a javára válik.

II/4.3. Szülők

A szülőket külön arról kérdeztem először, hogy szeretnék-e ha egy szakembertől kapnák meg a szexuális felvilágosítást, vagy inkább saját maga oldaná meg, vagy egyáltalán nem szeretné. Szerencsére az utolsó lehetőséget senki sem választotta. Közel 82% úgy véli, minél több helyen kap információt a gyerek a témában, annál jobb. 9% válasza kiáll a szakember igénybevitelénél, mert számára nem komfortos a téma, és további 9% saját magának tartaná meg ezt a feladatot. Ezért is lenne fontos a pedagógus és szülő közötti összhang, hiszen a gyermek fejlődése érdekében közösek a célok.

Az utolsó választ bejelölőkből kiindulva tettem fel a következő külön kérdést, amiben arra kérdeztem rá, hogy szülői beszélgetésre került-e már sor a szexualitással összefüggésben. Közel 60%-a a szülőknél igennel felelt, de ezen válaszadók 15%-a azt vallotta kínos volt neki a beszélgetés. A többiek azt nyilatkozták még nem került sor a beszélgetésre, mivel a gyerek nem kereste meg őket ezzel a kérdéssel.

II/5. Összegzés

A kutatásomat meghatározó kérdéseket több részre tagolva - külön kérdésekkel kiegészítve – tettem fel a szexuális neveléssel érintett 2 fő csoportnak, a szülőknél és a gyerekeiket oktató gyógypedagógusoknak. A kutatásból kirajzolódik, hogy a két csoport az esetek többségében mindenben egyetért (ha a válaszolók relatív többségét nézzük), azonban egyes kérdésekben (pl. szexuális felvilágosítás fontossága, felvilágosítás elsődleges helye) a társadalmi szerepkör illetve a létszámkülönbségek miatt (a pedagógusok figyelme egy időben drasztikusan több gyerek felé irányul, min egy szülőé) a szülők válaszai kevésbé „fekete-fehérek”, sokkal több véleményen osztoznak a pedagógusokhoz képest. A vizsgálatot megelőzően feltettem a főbb kérdéseket melyekre a kapott és kielemezett adatok alapján objektív válaszokat adhatok:

- ❖ A szex napjainkban is tabutéma?

Igen, mindkét csoport többségi válasza alapján a mai napig nem kellemes téma a szex.

- ❖ Tudják az emberek, hogy a szexuális felvilágosítás nem egyenlő a szexuális neveléssel?

Igen, mindkét csoport szétválasztotta a két fogalom meghatározását, bár ez a meghatározás nem minden válasz esetén helytálló.

- ❖ Az egyes korosztályoknál a szexuális felvilágosítás helyszíne kortól függően nagy eltérést mutat?

Nem mutat nagy eltérést, a pedagógusoknál főként a 40+-os korosztálynál, jóval fontosabb volt a család, mint helyszín a szexuális felvilágosításban, az intézményi szexuális felvilágosítást ezzel együtt ugyanolyan arányban jelölték a válaszadók. A szülőknél az iskola elsődleges helyszín volt a szexuális felvilágosítás megkapásánál, de már jóval erősebben jelent meg a média, ami betudható annak, hogy a válaszadó pedagógusok többsége 40 év feletti.

- ❖ Az intézményesített szexuális nevelést előnyben részesítik az emberek?

Határozottan igen, mindkét csoport nagy arányban jelölte meg ezt a választ.

- ❖ A szexuális nevelést már kisgyerekkortól kell kezdeni, vagy elég akkor, amikor a gyermek érdeklődik a téma iránt?

A kitöltők válaszai alapján a nevelést már egészen kicsi kortól javasol megkezdeni és akár egy élethosszig tartó folyamat is lehet.

- ❖ A jelenlegi – főként biológia és osztályfőnöki – tanórák keretében tartott szexuális nevelés/felvilágosítás valóban elegendő?

A pedagógusok válaszai alapján semmiképp, sőt külön tantárgyat vagy tanórán kívüli foglalkozások bevezetését javasolják.

- ❖ A gyerekek szexuális felvilágosítása koedukáltan vagy elszeparálva lehetne hatékonyabb?

Erre a kérdésre a kutatás alapján nem tudtam egyértelmű választ adni, mivel a megkérdezettek véleménye is eltér. A pedagógusok nem választanák szét a gyerekeket a mindkét nemet érintő és külön a férfi-női jellegzetességeket átfogó ismeret átadása miatt, ezzel szemben a szülők jobban hajlanak a nemként szétbontás és az egyéni vagy kislétszámú csoportfoglalkozások felé.

- ❖ A nem megfelelő szexuális nevelés kihathat a gyerekek hétköznapi viselkedésére?

A válaszok alapján, hosszú távon a gyermek inadekvát viselkedéshez vezethet.

- ❖ A szexuális nevelés/felvilágosítás csökkentheti a serdülőkori terhességet, vagy a nemi úton terjedő betegségeket?

Igen, mindkét csoport egyetértett az oktatás hiánya és a negatív következmények kialakulásának szoros összefüggésében.

A külön kérdésekből kiegészítő információkat szereztem be a kutatási résztvevőktől, mert a fő kérdéseken felül érdekeltek csoportspecifikus válaszok is, amiket csak a gyógypedagógusok vagy csak a szülők tudnak objektíven megfogalmazni számomra. A kutatás eredményeként megállapítottam, hogy a kérdőívet kitöltő pedagógusok többsége, még nem csinált önállóan szexuális felvilágosítást, de nem is zárkózik el előle.

Többségük sajnos semmilyen képzésen nem vett részt, vagy nincs rá lehetősége, ami nem segíti elő az intézményi oktatás minőségi előrehaladását, viszont a pedagógusok többsége alkalmasnak tartja a mai szülőket a családon belüli szexuális felvilágosítás otthoni keretek közötti megtartására.

A szülők csoportjánál az a válasz érdekelt, hogy bár a gyógypedagógusok alkalmasnak tartják a szülőket arra, hogy maguk végezzék a felvilágosítást, valóban van is rá affinitásuk, vagy inkább elhárítják maguktól ezt a feladatot. Ahogy korábban is írtam megkönnyebbülésemre többségük nem zárkózik el a feladat elől, igaz vannak, akik kívárnak vele, amíg a gyerek jelzi az igényt, amire valljuk be, csak minimális valószínűség van. Az ilyen jellegű kommunikációhiány következtében kezdődik el a gyermek életében az ismeretszerzés internetes forrásból, ahol, mint említettem téves kép alakulhat ki a szexuális együttléttel kapcsolatban (lásd: pornó). Ezzel együtt érdekelt a már megszerzett tapasztalat is (annál, akinek volt) így kérdeztem rá, hogy történt-e már szexszel, szexualitással kapcsolatos beszélgetés a szülő és a gyerek között és a válaszok többségében igen, ami jelzi, hogy a gyerekek nem csak az iskolai, de otthoni keretek között is igénylik az őszinte és nyílt kommunikációt ebben a kérdésben.

III. Szexuális oktatás lehetséges fejlesztési irányjai a tanulásban akadályozott gyerekek oktatásában

Korábbi pontjaimban mind a külföldi példáknál, mind a kutatásomban voltak olyan gondolatok, meglátások, folyamatok, melyek alapján a hazai szexuális edukációt több pontos is lehetne javítani, reformálni.

Úgy vélem, az a szabadságjog, ami az amerikai oktatási rendszerben van, miszerint a szülő rendelkezik teljes mértékben a gyermeke szexuális edukációja felett, rendkívül előremutató, ugyanakkor kissé erős. Hazánkban sajnos nem bevett szokás egy ilyen jellegű oktatásnál a szülővel történő előzetes egyeztetés. Pedig kiváltképp a sajátos nevelési igényű gyermekeknél nagyon nagy szükség lenne rá. Saját tapasztalatomból kiindulva a magyar szexuális nevelésnél is kötelezővé kellene tenni, a szülővel közös munkát és aktívan bevonnani a szülőket a folyamatba. A pedagógusi munka önmagában értéktelenné válhat a szülők hathatós közreműködése nélkül. Ez már csak azért is fontos, mert az oktatási rendszer a mai napig nem igazodik a sajátos társadalmi igényekhez.

Ha a pedagógusok egyetlen szemlélet szerint oktatják a gyermekeket (szaporodás, vonzalom, kapcsolatok kialakítása), kimaradhatnak a szülők által képviselt szociokulturális értékek, melyben egyébként a gyermek a mindennapjait éli. Az intézményi nevelés és a szülők érdeke, nevelési igényei ezáltal gyakran szöges ellentétben állhatnak (vallás, kultúra), ami hátráltathatja a gyermek fejlődését, tudásának bővítését.

Ahogy a kutatásból is látszott, mind a tanárok, mind a szülők bizonyos százaléka azt látja, hogy sok tanuló túl korán és túl hamar jut szexualitással kapcsolatos információkhoz, az interneten és egyéb médiumokon keresztül. Ez a korai input mivel fiatal korban éri, rendkívül nagy hatású, amit nehéz egy hagyományos tanórai oktatással ellensúlyozni az érdeklődés szintjén. A kutatásban részt vevő valamennyi kontrollcsoport lehetséges fejlesztési irányként jelölte meg a modern interaktív és figyelemfelkeltő tananyagot, ami meglátásom szerint is hatékony fegyver lehet a pedagógusok kezében. Emellett olyan foglalkozások bevezetése is szükségessé válhat, ahol a fiúkat és a lányokat külön-külön és együtt is oktatják, és a minél nagyobb hitelesség érdekében nem csak egy osztályfőnök, vagy kijelölt pedagógus, hanem erre a területre specializált szakember, például gyermekorvos, gyermekpszichológus, szexuálpszichológus. Ez a törekvés a fentiekben leírtak alapján még az Egyesült Államokban is gyermekcipőben jár, de a kommunikáció az oktatás és az egészségügy között már megindult, ami számunkra is követendő példa.

Azonban mit sem ér a sok kezdeményezés erős oktatáspolitikai nélkül. Szakdolgozatomban többszörösen visszatért az oktatás szabályozottsága és annak hiányosságai is. A kutatásban résztvevő pedagógusok még jobban megerősítik saját tapasztalatom, miszerint a pedagógusi egyetemi képzés a szexuális nevelés terén nagyon erős reformra szorul. Jelenleg a legtöbb magyar egyetem nem ad lehetőséget a leendő tanítóknak, pedagógusoknak, gyógypedagógusoknak a szexuális nevelés, felvilágosítás életszerű lefolytatásához és az azzal kapcsolatos kihívások, problémák kezeléséhez. Az igények alapján egyértelműen kirajzolódik, hogy nem csak egy központilag összeállított és elfogadott tananyag hiányzik a sikeres felkészüléshez, hanem olyan ehhez a képzéshez köthető (ugyanakkor szabadon választható) foglalkozások, amik a tanárok önismeretét, önértékelését és önbizalmát erősítik. Ezek a mindannyiunkban jelen levő alapok nélkülözhetetlenek egy fiatalokkal szexről folytatott kötetlen beszélgetés ésszerű lefolytatásához. A tréningeket természetesen szimpla továbbképzések formájában is megkaphatnák az érintett pedagógusok, de mindenképp nélkülözhetetlennek tartom a szituációs gyakorlatokkal támogatott képzést.

El kell érni, hogy a szexről, szexualitásról erre a célra kijelölt intézményi keretek között lehesen szabadon beszélni, és ehhez a szülők együttműködésén felül jogszabályi háttér is szükséges. A megkérdezettek ugyancsak kis százaléka válaszolta azt egyes kérdéseimre, hogy nem az ő kompetenciája. Ezzel szemben én úgy gondolom, hogy ez a kompetencia nem szabadon választható, ugyanakkor igazuk van abban, hogy a szexuális felvilágosításra, nevelésre való alkalmasság jelenleg nincsen nevesítve a meghatározott kompetenciafeltételekbe. Meglátásom szerint ezt előbb vagy utóbb korrigálni szükséges.

Természetes, hogy egy ilyen összetett és – a kutatásom alapján – nem közkedvelt oktatásra, nem minden pedagógus alkalmas, de szerencsére – ahogy a fenti statisztikákból is kiderült – a vállalkozókedv még nem halt ki a tanárok többségéből. Ennek kiaknázásához viszont szükségesnek tartom, hogy munkáltatói szinten is legyen egyfajta támogatás, segítség a feladatra jelentkezőknek, amit elsősorban a szexuális neveléssel, felvilágosítással kapcsolatos képzések és a hozzájuk kapcsolódó helyettesítések és a felmerülő közlekedési költségek részben vagy teljes átvállalásával valósulna meg.

III/1. A kutatás eredményeinek összegzése

Ha megnézzük a felméréseket és a nyilvánosan elérhető, a témát vizsgáló kutató munkákat az intézményeken belüli szexuális nevelésről, ugyanazokat a visszatérő problémákat találjuk:

A pedagógusok szexuális nevelés során használt módszerei nem megfelelőek vagy elegendőek. A diákok igényeit rendszerint semmilyen formában nem mérik fel, így a szexuális nevelés sablonos, nem biztosítja az egyének által igényelt „extra” információ megszerzését. A diákok érdeklődéséhez és igényeihez képest csak nagyon kevés idő jut a szexuális nevelésre, emiatt számos téma van, amivel nincs idő vagy mód kellő mélységben foglalkozni. Szinte teljes mértékben hiányzik a szülőkkel való egyeztetés és együttműködés, amire véleményem szerint nagy hangsúlyt kell fektetni, különösen a sajátos nevelési igényű gyerekeknél. A pedagógusok az iskolán belül egymással alig vagy semmilyen formában nem egyeztetnek a szexuális nevelésről. Nincsenek kidolgozott tanmenetek/ óratervek az iskolákban, a pedagógusok gyakorlatilag magukra vannak utalva, vagyis az iskolai szexuális nevelés csak pár pedagógusok szorgalmán, elhivatottságán, tapasztaltságán múlik. Végezetül pedig csak kevés pedagógus vesz részt erre a területre felkészítő továbbképzéseken, és véleményem szerint azoknak egy része is csak azért, mert a munkáltató kötelezi.

Dr. Forrai Judit munkáiban az egészségpedagógiát tartja az egyik legjobb alapnak az ilyen oktatásokhoz, melynek tematikája 5 területre osztható ¹²:

1. **Előadás** – Lehet hagyományos értelemben vett iskolarendszerű oktatás, de törekedne a kooperatív formára.
2. **A téma megtárgyalása** – Irányíthatja a pedagógus vagy a gyermek, a gyermekek között tehetik érzéseiket, véleményeiket.
3. **Fejtörés- egyéni ötletek** – Saját, önálló gondolatok kinyilvánítása.
4. **Szerepjátás** - Mely kerete között a gyermek eljátszhatja egy másik egyén érzéseit, viselkedését. Az otthoni szerepek rendkívül jól ki tudnak rajzolódni.
5. **Értékelés** – A résztvevők közül mindenki kinyilváníthatja véleményét, hogyan érezte magát.

Ezen oktatási tematika vezérelve alapján elkészítettem egy minta óratervet, melyet bármilyen pedagógus alkalmazhat tanórán belüli vagy kívüli foglalkozás keretében akár sajátos nevelési igényű gyerekek esetén is (1. sz. melléklet). Úgy gondolom kezdésnek kisebb léptekben is lehet haladni már az alsós osztályokban, hiszen ha a gyerekek nyitottak rá, akkor a fenti 5 területet felhasználva játékos formától egészen komoly beszélgetésig lehet elvinni a tanterv alapján a foglalkozásokat.

---

¹² Forrás: Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 162. oldal

Befejező gondolatok

Véleményem szerint az olyan pedagógus, aki szexuális edukációba fog, több olyan „affinitással” és kvalitással is kell, rendelkezzen, ami a hallgatóság számára hitelessé, és elfogadottá teszi. Ilyenek a felkészültség, őszinteség, elfogadás, megértés, érzékenység és a tolerancia. A foglalkozások során meg kell találni az egyensúlyt a komolyság és a jó hangulat között, figyelembe kell venni az egyes diákok családi hátterét (családi nézeteket), valamint a diákok által evidenciáknak vélt tévképzetek kiszűrését és korrigálást. Ahogy kiolvasható, egy ilyen oktatás nem éppen a legkönnyebb feltételek elé állít egy pedagógust, de tapasztalatom szerint már kis odafigyeléssel is lehet nagy eredményeket elérni – még ha csak egy rossz beidegződés miatti szimpátiából jövő hajhúzásról szoktatunk le egy gyereket.

Dr. Szilágyi Vilmos szerint az 'ideális' nevelő olyan személy, aki már elérte a felnőtt kornak megfelelő pszichoszexuális átlagszínvonalat. Kiemeli, hogy Amerikában az állami szexuális nevelés tanács javaslata szerint, a kijelölt pedagógusokat erre a feladatra külön képezni kell, lehetőség szerint egyetemi vagy főiskolai szinten (diplomát szerevezve), de minimum erre specializált tanfolyamokat kell elvégezniük. Ha megnézzük, hogy más országokban milyen komoly követelményeknek kell megfelelni ehhez az oktatáshoz, - továbbá hozzá vesszük, hogy Magyarországon milyen berögződött minták és hozzáállások vannak a pedagógustársadalomban a szexuális nevelés felé - kijelenthető, hogy nem minden pedagógus alkalmas a szexuális nevelésre. „*Amíg a pedagógusban a nemiség fogalmához szégyenkezés és szorongás tapad, addig aligha várhatjuk el, hogy egy koedukált csoport előtt elfogulatlanul tudjon beszélni a szexualitás különböző kérdéseiről.*”¹³

Dr. Szilágyi Vilmos a Szexuálpedagógia - szexuális egészségnevelés c. művében több javaslatot is megfogalmaz, továbbá konkrét felvilágosításra használható kérdéssor mintákat leegyszerűsített csoportfoglalkozási és egyéni fejlesztési témaköröket sorol fel és bontja ki azokat, melyekből véleményem szerint nagyon sokat lehet használni egy ilyen foglalkozáson.

---

¹³ Forrás: Dr. Szilágyi Vilmos (2006): Szexuálpedagógia- szexuális egészségnevelés, ISBN 963961551X, 66. oldal

Mint ahogy a legtöbben feltételezik (az író a műben is kiemeli) ez a feladat a legtöbb esetben az osztályfőnökre hárul, lévén ő ismeri a legjobban az osztályt, azonban – többek között a fentiekben leírtak, valamint a szülők hozzáállása miatt sem mindig jó vagy hatékony. Éppen ezért sokszor alkalmaznak osztályfőnöki óra keretében szakember meghívásával csoportos felvilágosítást vagy csoportmunkát.

Nem hagyható továbbá figyelmen kívül, hogy a szexuális nevelés mindamelllett, hogy sok esetben egyéni megközelítést kíván, külön kell foglalkozni az úgynevezett „veszélyezett fiatalok” körével. Olyan gyerekek sorolhatók ide, akik valamilyen fogyatékkal élnek, állami gondozottak, hátrányos helyzetűek, menekültek vagy épp kábítószerfüggők. Az ő veszélyeztettségüket nemcsak a rengeteg károsító, traumatizáló tényező növeli, hanem esetenként az is, hogy hajlamosak lesznek a könnyen elérhető szexuális élményekben keresni kielégülést vagy kiutat keresni az életükből, és éppen ezért ezt aggályok nélkül, meggondolatlanul teszik. A problémák előli menekülésnek ez a módja egy idő után könnyen szenvedélybetegséggé válhat, ami már meghaladja egy pedagógus feladat és lehetőségi körét és így terápiás beavatkozás válik szükségessé.

Annak érdekében, hogy ezt megelőzzük, illetve, hogy főként a sajátos nevelési igényű gyerekekre nézve minél előbb és lehetőség szerint a szülőt bevonva kell egy személyre szabott vagy legfeljebb egy 3-4 fős csoportra szabott szexuális nevelési óratervet készíteni és havonta legalább 1 alkalommal beszélgetést vagy csoportfoglalkozást tartani a gyerekek minél aktívabb részvételével. Ahogy azt több helyen is írtam, fontosnak tartom, hogy egy pedagógus foglalkozzon a diákjai szexuális felvilágosításával valamilyen formában, de, ahogy szintén többször is megfogalmazódott az előző pontoknál mindennél jobb lenne egy a magyar állam által jóváhagyott egységes alaptanterv vagy óraterv, vagy foglalkozási program vázlat, mert a legnagyobb segítség mind a szülők megnyugtatóására, mind a pedagógusok ilyen irányú munkaterhelések csökkentésére ez lenne. Az előbbi gondolatokat rajtam kívül már sok szaktekinetly is megfogalmazta, éppen ezért zárszóként ismét Dr. Forrai Judit gondolataiból idéznék:

„A tervszerű nemi nevelés teljes hiánya vagy egyszeri és túl késői „felvilágosító” aktusra korlátozása nem elegendő az elérni kívánt szexuális szocializációhoz, a társadalmilag elismert értékekkel összhangban álló szexuális magatartás és szexuális – és érzelmi kultúra kialakításához. A nemek egyenjogúsága és egyenrangúsága ma már a sikeres partnerkapcsolatok általánosan elfogadott feltétele; a magánéletben azonban csak napjainkban kezd megvalósulni, s a felnőttek még ritkán mutatnak e téren jó példát a fiataloknak.

Ha meg akarjuk gyorsítani ezt a folyamatot, akkor nem nélkülözhetjük a szervezett, intézményes nemi nevelést. Ha azt akarjuk elérni, hogy az érzelmi, intellektuális és szexuális összhang alapján hosszú távú kapcsolat alakuljon ki a fiatalok között, jól felkészült oktatókra, megfelelő tananyagra van szükség, amelyek segítségével a szabad és sikeres egyéni párválasztás képességét, s az egyenrangúságon és kölcsönös alkalmazkodáson alapuló házaselet képességét megtanulhatják.”¹⁴

---

¹⁴ Forrás: Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 157-158. oldal

Diplomadolgozat tartalmi kivonata

Szexuális nevelés gyakorlata, tanulásban akadályozott tanulók körében, iskolai kereteken belül

Hocza Krisztina

Gyógypedagógia szak, levelező tagozat

Neveléstudományi Intézet, Gyógypedagógiai Tanszék

Belső témavezető: Gróf Anita, gyakorlatvezető

Az általam választott téma, a szexuális nevelés gyakorlata, tanulásban akadályozott tanulók körében, iskolai kereteken belül, hiszen Magyarország konzervatív országnak számít ezen a területen. Kutatásom célja, hogy fényt derítsek, hogy a szexuális nevelés hogyan és milyen mértékben valósul meg az intézményekben.

A dolgozat megírásához a magyar szexuális neveléssel foglalkozó szakemberek által írt könyveket, folyóiratokat használom fel, valamint vizsgálom a nyugati és a keleti országok szexuális nevelési gyakorlatát az bevezetéstől kezdve össze hasonlítva a hazai gyakorlatokkal.

Kutatásomat a saját felméréssel is kiegészítem melyhez a szakmában dolgozó gyógypedagógusokat és sajátos nevelési igényű gyermekek szülőit kérdezem meg a szexuális nevelés és felvilágosítással kapcsolatban melyet átfogóan kielemezek.

Napjainkban a Nemzeti Alaptanterv az, ami kötelezően előírta az iskolák számára az egészséges életmódra nevelést, de a szexuális felvilágosítás csekély szerepet kap. Saját kérdőíves kutatásom a fenti tényeket megerősítette, továbbá rávilágított olyan tényezőkre is, miszerint a szexuális felvilágosítás helyszíne korosztályonként egyre inkább átkerül a családtól a média világába, ennek ellenére az intézményesített szexuális nevelésre nem csak a gyerekeknek, de a szülőknek is nagy igényük van.

Dolgozatom zárásában a kutatási eredmények alapján javaslatot teszek a szexuális nevelés, külön tartárgyként való bevezetésére az egyetemi szemináriumokon, továbbá olyan államilag elfogadott nevelési tananyagot, mellyel bármilyen pedagógus tarthat saját tanóra keretében szexuális felvilágosítást.

Irodalomjegyzék

Jogsabályok

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012 (VI. 4.) Korm. rendelet

A Nemzeti alaptanterv kiadásáról, bevezetéséről és alkalmazásáról szóló 110/2012 (VI. 4.) Korm. rendelet II.3.6.3. Biológia

Könyvek, kiadványok

Borsai-Béndek Diána, Kiss Eszter, Szatmári Helga (2020): Természetismeret 8. Tankönyv ISBN 978-963-19-8252-7 86.-96. oldal

Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 156. oldal

Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 157-158. oldal

Dr. Forrai Judit (2009): Szex, erőszak, prostitúció- Különböző csoportok szexuális veszélyeztetettsége az ezredfordulón, Magyarországon, ISBN 9789639879270, 162. oldal

Dr. Szilágyi Vilmos (2006): Szexuálpedagógia - szexuális egészségnevelés, ISBN 963961551X 26. oldal

Dr. Szilágyi Vilmos (2006): Szexuálpedagógia - szexuális egészségnevelés, ISBN 963961551X, 66. oldal

Internetes hivatkozások

<https://megelozes.unicef.hu/cikk/cikk/mit-gondol-a-magyar-tarsadalom-a-szexualis-felvilagositasrol/> letöltés ideje: 2023.04.12 20:39

<https://www.mdpi.com/1660-4601/16/4/621> letöltés ideje: 2022.12.29. 20:37

<https://publications.aap.org/pediatrics/article/138/2/e20161348/52508/Sexuality-Education-for-Children-and-Adolescents> letöltés ideje 2022.12.29. 18:38

<https://mindsetpszichologia.hu/a-szexualis-neveles-abc-je> 2022.12.10. 18:11

Juhász Vanessza: Kire marad a szexuális nevelés Magyarországon? URL: <https://megelozes.unicef.hu/cikk/cikk/mit-gondol-a-magyar-tarsadalom-a-szexualis-felvilagositasrol/> letöltés ideje: 2023.04.12 20:39

Oktatási Hivatal honlap elérhetőség, https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/kerettantervek_sni_tanulok letöltés ideje: 2023.04.24. 19:46

Ábrajegyzék

- 1.sz. ábra: Gyógypedagógusi kérdőívet kitöltők megoszlása kor szerint, Forrás: saját
- 2.sz. ábra: A szex mint tabu téma kérdésének megoszlása, Forrás: saját
- 3.sz. ábra: A szexuális nevelés időtartamáról alkotott vélemény, Forrás: saját
- 4.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás szinterei a kérdezettek körében, Forrás: saját
- 5.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás fontosságának vélemény megoszlása, Forrás: saját
- 6.sz. ábra: Az intézményesített szexuális nevelés szükségességének vélemény megoszlása, Forrás: saját
- 7.sz. ábra: A szexuális fejlesztés felelősségi körének véleménymegoszlása, Forrás: saját
- 8.sz. ábra: A szexuális felvilágosítással kapcsolatos foglalkozás megoszlása, Forrás: saját
- 9.sz. ábra: Az osztályfőnöki óra keretében megtartott szexuális felvilágosítás elégségességének vélemény megoszlása, Forrás: saját
- 10.sz. ábra: Vélemények az iskolán kívüli szexuális nevelésre, Forrás: saját
- 11.sz. ábra: (Gyógy)pedagógusok szexuális neveléssel összefüggő továbbképzési lehetőségei, Forrás: saját
- 12.sz. ábra: Továbbképzésen résztvevők aránya, Forrás: saját
- 13.sz. ábra: Gyerekek szexuális felvilágosítási igénye, Forrás: saját
- 14.sz. ábra: Gyerekek szétválasztása szexuális edukációnál, Forrás: saját
- 15.sz. ábra: Szülők alkalmasságának vélemény megoszlása, Forrás: saját
- 16.sz. ábra: Megfelelő szexuális felvilágosításhoz javaslatok, vélemények, Forrás: saját
- 17.sz. ábra: A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai, Forrás: saját
- 18.sz. ábra: A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség és a nemi betegségek közötti összefüggés véleménye, Forrás: saját
- 19.sz. ábra: A szexuális nevelés időtartamáról alkotott vélemény (szülők), Forrás: saját
- 20.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás szinterei a kérdezettek körében (szülők), Forrás: saját
- 21.sz. ábra: A szexuális felvilágosítás fontosságának vélemény megoszlása (szülők), Forrás: saját
- 22.sz. ábra: Az intézményesített szexuális nevelés szükségességének vélemény megoszlása (szülők), Forrás: saját
- 23.sz. ábra: A szexuális fejlesztés felelősségi körének véleménymegoszlása (szülők), Forrás: saját
- 24.sz. ábra: Vélemények az iskolán kívüli szexuális nevelésre (szülők), Forrás: saját
- 25.sz. ábra: (Gyógy)pedagógusok szexuális neveléssel összefüggő továbbképzési lehetőségei (szülők), Forrás: saját

- 26.sz. ábra: Gyerekek szexuális felvilágosítási igénye (szülők), Forrás: saját
- 27.sz. ábra: Gyerekek szétválasztása szexuális edukációnál (szülők), Forrás: saját
- 28.sz. ábra: Szülők véleménye aszexuális tudás megszerzéséről, Forrás: saját
- 29.sz. ábra: Szülők részvétele a szexuális nevelésben, Forrás: saját
- 30.sz. ábra: Megfelelő szexuális felvilágosításhoz javaslatok, vélemények (szülők) Forrás: saját
- 31.sz. ábra: A nem megfelelő szexuális nevelés hatásai (szülők), Forrás: saját
- 32.sz. ábra: A szexuális nevelés és a serdülő kori terhesség és a nemi betegségek közötti összefüggés véleménye (szülők), Forrás: saját

Nyilatkozatok

Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem
Cím: 7400 Kaposvár, Guba S. u. 40.
Tel.: +36-82/505-800
Honlap: <https://uni-mate.hu>

NYILATKOZAT

Alulírott HOCZA KRISZTINA, a Magyar Agrár- és Élettudományi Egyetem, KAPOSVÁRI Campus, GYŐGYÉPÉDA GÉPÉSZ szak nappali/levelező* tagozat végzős hallgatója nyilatkozom, hogy a dolgozat saját munkám, melynek elkészítése során a felhasznált irodalmat korrekt módon, a jogi és etikai szabályok betartásával kezeltem. Hozzájárulok ahhoz, hogy Záródolgozatom/Szakdolgozatom/Diplomadolgozatom egyoldalas összefoglalója felkerüljön az Egyetem honlapjára és hogy a digitális verzióban (pdf formátumban) leadott dolgozatom elérhető legyen a témát vezető Tanszéken/Intézetben, illetve az Egyetem központi nyilvántartásában, a jogi és etikai szabályok teljes körű betartása mellett.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év 04 hó 27 nap

Hocza Krisztina
Hallgató

NYILATKOZAT

A dolgozat készítőjének konzulense nyilatkozom arról, hogy a Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot áttekintettem, a hallgatót az irodalmi források korrekt kezelésének követelményeiről, jogi és etikai szabályairól tájékoztattam.

A Záródolgozatot/Szakdolgozatot/Diplomadolgozatot záróvizsgán történő védelemre javasolom / nem javasolom*.

A dolgozat állam- vagy szolgálati titkot tartalmaz: igen nem*

Kelt: 2023 év augusztus hó 1 nap

Gópf István
Belső konzulens

*Kérjük a megfelelőt aláhúzni!

Melléklet – Minta óraterv szexuális felvilágosításhoz

Pedagógus:	Hocza Krisztina
Műveltségi terület:	Családi életre nevelés, szexuális nevelés
Tantárgy:	Véleményem szerint, ajánlatos külön tantárgy
Osztály:	8. osztály
Az óra témája:	Társas kapcsolatok alakulása
Az óra típusa:	60 perces foglalkozás, új ismeretet nyújtó óra
Fejlesztendő képességek, készségek:	figyelem, fogalmi gondolkodás, összefüggések megértése, problémamegoldó gondolkodás,
Tanítandó ismeretek, elérendő tudásszint:	Automatizált írásmozgással egyéni rendezett írásmód kialakítása, szöveghű, kifejező, folyamatos olvasás, szituációnak megfelelő beszéd kialakítása
Az óra didaktikai feladatai:	Előzetes ismeretek áttekintése, érdeklődés felkeltése és a motiváció fenntartása, ismeretek elmélyítése, gyakorlás szintetizálás, visszacsatolás az elért tudásról, ellenőrzés, értékelés, házi feladat kijelölése
Nevelési cél:	Értelmi nevelés: logikus gondolkodás, analízis-szintézis Érzelmi nevelés: önértékelés fejlesztése, empátia, érzelmi gazdagság fokozása, egyéni aktivitás ösztönzése Esztétikai nevelés: rendezett munka feladatlapon, táblán, füzetben Családi életre nevelés: egészséges szexualitás kialakítása
Tantárgyi kapcsolatok:	Informatika: digitális kompetencia fejlesztése az interaktív tábla használatával Környezetismeret: Ember megismerése
Felhasznált források:	Falus Iván (2006): Didaktika. Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest Képek hivatkozása mellékletben

Időkeret	Az óra menete	Nevelési- oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaforma	Eszközök	
I. Bevezető rész, ráhangolódás, technikai előkészítés					
3'	<p>I.1. Köszöntés A pedagógus üdvözlí a diákokat, és részletes beszámolót tart, hogy az óra kötetlen, nyílt légkörrel, illetve a kommunikáció, kérdezés, véleménynyilvánítás lehetséges. Fontos feltüntetni, hogy amennyiben valamely diák számára kellemetlen témát érint, a gyermek jelezze, hogy számára ez kellemetlen/zavaró. A pedagógus berendezi a termet, hogy körben üljenek a diákok.</p>	Megbeszélés	FOM	Kivetítő Okostábla	1. sz. melléklet <i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> figyelem, együttműködési képesség
5'	<p>I.2. Szintfelmérés A pedagógus irányított kérdésekkel felméri a diákok tudását, gondolatait a párkapcsolat alapjairól, mi-benlétéről, illetve a szexualitás beállítottságáról.</p>	Megbeszélés Kérdés-felelet	FOM	Kivetítő Okostábla	2. sz. melléklet <i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> emlékezet, figyelem, kommunikáció, együttműködési képesség
Célkitűzés: Ismeret a párkapcsolat alapjaitól egészen a gyermekvállalásig.					
II. Fő rész - Az emberi szexualitás					
8'	<p>II. 1. Alapok A pedagógus részletesen kifejti az emberek közti vonzalom jelentését, alakulását. Közben irányított kérdésekkel kérdegeti a diákokat a saját véleményükről, saját meglátásaikról. Megbeszélnek a külső, belső tulajdonságokat, melyek vonzóak az egyének számára. Mindig az a diák válaszol, kinek a pedagógus dobja a babzsákok. Videó nézés.</p>	Megbeszélés Magyarázat Kérdés-felelet	FOM/ ÖM	Babzsák Kivetítő Okostábla	3. sz. melléklet <i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> figyelem, kommunikáció, szókincs, empátia, önismeret

Időkeret	Az óra menete	Nevelési- oktatási stratégia			Megjegyzések
		Módszerek	Tanulói munkaforma	Eszközök	
7'	<p>II. 2. Párkapcsolat alakulása</p> <p>A pedagógus a randevú korszakától kezdve a komoly párkapcsolatig minden tudását, ismeretét, tapasztalatát kifejti a diákoknak. A kapcsolat nehézségeiről, problémáikról, lehetséges végbemenetéről szintén beszámol. A pedagógus bevonja a tudásátadás közben azokat a diákokat, akiről tudja, hogy jelenleg is kapcsolatban él.</p>	Megbeszélés Magyarázat	FOM	-	<i>Fejlesztendő készségek, képességek: figyelem, szókinccs, együttműködési képesség</i>
10'	<p>II.3. Beugró</p> <p>A pedagógus mindig kiválaszt 2 gyermeket, akik a főszereplők lesznek és „Beugró” játék alapján, történetet fognak eljátszani, különböző személyek bevonásával (akiket a pedagógus közben megnevesít). Ezek a történetek a fiatalkori párkapcsolati konfliktusokról, nehézségekről, szépségéről szólnak. Közben halk meditációs zene szól.</p>	Játék	CSP	Hangszóró Zene	<i>Fejlesztendő készségek, képességek: szerepvállalás, empátia, konfliktuskezelés, érzelmkifejezés, kommunikáció</i>

8'	<p>II.4. Szexuális együttlét A pedagógus nyíltan és fesztelen hangulatban, kommunikációval elmagyarázza a gyermekek számára, hogy a szexuális együttlét miként és hogyan zajlik. Közben bevezeti a témába a nem kívánt szexuális együttlétet, teendőket, intézkedéseket. Megfelelő öltözködés és viselkedésmód megbeszélése. Fontos kiemelni a biztonságos együttléteket.</p>	Megbeszélés Magyarázat	FOM		<i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> figyelem, emlékezet, szókinccs bővítése
7'	<p>II.5. Szexuális úton történő betegségek A pedagógus szemlélteti és elmagyarázza a diákoknak ezen betegségek súlyosságát, okait, tüneteit. Ezekről erre alkalmas képeket mutat be. Elmagyarázza ezek elkerülésének lehetőségeit (nem létesítünk minden emberrel kapcsolatot, akivel megismerkedünk, megfelelő védekezési forma, és a többi.) A pedagógus felhívja az éves szintű nőgyógyászati vizsgálatra a figyelmet!</p>	Megbeszélés Magyarázat Szemléltetés	FOM	Kivetítő Okostábla	4. sz. melléklet <i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> figyelem, emlékezet, együttműködési képesség, empátia, fogalmi gondolkodás
III. Befejező rész					
4'	<p>III. 1. Villámkvíz A pedagógus irányított kérdéseket tesz fel a diákoknak, az elhangzottak alapján. A kérdések előtt mindig kimondja annak a nevét, akitől a választ szeretné hallani, és odadobja neki a babzsákot. Amennyiben valamely diák nem tudja a választ, a pedagógus rávezeti, lehetőséget adva a gondolkodásra.</p>	Játék	FOM	Babzsák	<i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> emlékezet, adekvát kommunikáció, figyelem, szem-kéz koordináció

8'	III.2. Színház A pedagógus megkéri a diákokat, hogy válasszanak párt. Közös munka során megvitatják, ki melyik nemi szerepben lesz, majd elő kell adni egy kisebb darabot, az udvarlástól a gyermekvállalásig milyen megállók vannak egy kapcsolatban, és példamondatot is kell, hogy mondjanak.	Játék	Páros munka	-	<i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> szerepvállalás, kommunikáció, érzelmkifejezés, figyelem, emlékezet
2'	III.3. Elköszönés, értékelés A pedagógus megköszöni a jó magatartást, a hozzászólásokat, és értékeli a pozitív hozzáállást és mindenkit szóbeli jutalommal díjaz az órai munkájáért.	Értékelés	FOM	-	<i>Fejlesztendő készségek, képességek:</i> önbizalom

1. sz. melléklet 	2. sz. melléklet
3. sz. melléklet Részletek a következő videóból: https://www.youtube.com/watch?v=02fAFNXiYvs	4. sz. melléklet CSALÁDI ÉLETRE NEVELÉS 11. Szexuális úton terjedő betegségek. – Neten megtalálható, jól összeállított előadásanyag. (https://slideplayer.hu/slide/11186775/)